

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 657.1:657.3:338.1(043.2)

GOLOCIALOVA IRINA

**METODOLOGIA CONTABILITĂȚII ȘI RAPORTĂRII FINANCIARE ÎN
CONTEXTUL PARADIGMEI
INOVAȚIONALE A DEZVOLTĂRII**

522.02 CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ

Rezumatul tezei de doctor habilitat în științe economice

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului “Contabilitate și informatică economică” al Universității de Stat din Moldova

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctor habilitat în științe economice:

ULIAN Galina, Doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, USM, **Președinte**
MOCANU Natalia, Doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar, USM,
Secretar științific

Referenți oficiali:

LEGENCHUK Serghei, Doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Universitatea de Stat „Politehnica din Jilomir”, Ucraina

BÎRCĂ Aliona, Doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar, ASEM

LOKHANOVA Natalia, Doctor habilitat în științe economice, profesor universitar,
Universitatea Națională Economică din Odesa, Ucraina

AMARFII-RAILEAN Nelli, Doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

PERCIUN Rodica, Doctor habilitat în științe economice, conferențiar-cercetător, ASEM,
Institutul Național de Cercetări Economice.

Susținerea va avea loc în data de 27 martie 2026, la ora 14.00, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctor habilitat în științe economice la Universitatea de Stat din Moldova pe adresa: MD-2009, Chișinău, str. A. Mateevici, nr. 60, biroul 331/C.

Teza de doctor habilitat și rezumatele pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (<https://www.anacec.md/>).

Rezumatul a fost expediat 20 februarie 2026

Secretar științific al Comisiei de Susținere Publică,
MOCANU Natalia, doctor habilitat în științe economice,
conferențiar universitar

Autor:

GOLOCILOVA Irina, doctor în științe economice,
conferențiar universitar

©Golocialova Irina, 2026

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	15
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	43
BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ.....	56
LISTA CELOR MAI RELEVANTE PUBLICAȚII ALE AUTOAREI LA TEMĂ.....	59
АННОТАЦИЯ.....	66
ADNOTARE.....	67
ANNOTATION.....	68

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Secolul XXI este marcat de apariția unei noi structuri **tehnologice inovaționale** – economia cunoașterii, care se caracterizează prin complexitatea interacțiunilor economice și instituționale și tranziția științei la etapa post-non-clasică a dezvoltării. Știința post-non-clasică, bazată pe principiile integrității, organizării structurale, multitudinii de variante, neliniarității și pe rolul activ al omului în procesul cunoașterii, a determinat o nouă înțelegere a cunoașterii ca resursă-cheie a progresului socio-economic. În acest context, informația se examinează nu doar ca un purtător de date, ci și ca un produs autonom și un factor de formare a competitivității businessului. Necesitatea crescândă a informațiilor utile, care sunt relevante la luarea deciziilor privind dezvoltarea durabilă a businessului, impune ca metodologia contabilității și raportării să fie capabilă să asigure formarea și prezentarea datelor contabile corespunzătoare. În calitate de disciplină științifică, care corespunde criteriilor științei postneclasice, aceasta trebuie să fie pregătită să fundamenteze modul de contabilizare și de reflectare în raportare a evenimentelor socio-economice caracteristice pentru businessul din economia cunoașterii. Totodată, contabilitatea, ca o formă de activitate practică a omului, există deja mai multe secole, în timp ce statutul de știință a fost dobândit abia la mijlocul secolului XX. În acest context, metodologia contabilă a jucat un rol secundar în schema „teorie contabilă – practică contabilă”, unde drept bază a teoriei au servit postulatele (regulile), fundamentate sub aspect logic, dar care nu pot fi demonstrate. Tranziția la economia cunoașterii a punctat contextul social al metodologiei contabilității și raportării, la care nici teoria clasică a contabilității, nici conceptul standardelor internaționale de raportare financiară (IFRS) nu au putut reacționa în mod adecvat. Anume provocările sociale ale economiei cunoașterii au evidențiat limitele actualei metodologii a contabilității și raportării și au determinat nu doar evoluția, ci și modificarea statutului acesteia într-un ciclu închis care leagă tendințele de dezvoltare, teoria și practica în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității: aceasta trebuie să se transforme în mod dinamic în conformitate cu provocările economiei cunoașterii și reperele realității științifice post-non-clasice. Principiile economiei cunoașterii și criteriile științei post-non-clasice condiționează revizuirea abordărilor metodologice privind contabilizarea noilor obiecte de observare, întocmirea situațiilor financiare și dezvăluirea informațiilor orientate spre agenda dezvoltării durabile. Aceasta presupune modificarea fenomenelor care constituie obiectul contabilității, a metodelor de contabilizare, care devin mai puțin eficiente în noile condiții, precum și pierderea actualității doctrinelor anterioare, care se confruntă cu probleme noi. Căutarea abordărilor metodologice pentru soluționarea problemelor menționate a condus la necesitatea formării unei **paradigme inovaționale a contabilității** și studierii aprofundate a conceptului de bilanț, conceptului de responsabilitate socială și a tratării capitalului propriu.

Este evident că una dintre componentele-cheie ale paradigmei inovaționale a contabilității va constitui paradigma diagmatică a contabilității; totodată, utilizarea de către aceasta a unei abordări „moniste” a conținutului bilanțului, convențiile metodologice ale conceptului de bilanț dinamic și ale conceptului de capital financiar al businessului, care ignoră drepturile participanților nonfinanciari, limitează utilitatea câmpului informațional al raportării. Implementarea noilor abordări metodologice în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității va conduce metodologia contabilității și raportării la un nou nivel calitativ care răspunde provocărilor economiei cunoașterii și reperelor realității științifice post-non-clasice. Necesitatea soluționării problemei aferente abordării metodologice a dezvoltării informațiilor privind dezvoltarea durabilă este confirmată prin aprobarea și publicarea standardelor internaționale de raportare în domeniul dezvoltării durabile (IFRSS), precum și a standardelor europene de raportare (ESRS), aplicate, în mod obligatoriu, începând cu anul 2024. În calitate de țară candidată la aderarea la UE, Republica Moldova se aliniază la obiectivele internaționale ale Agendei dezvoltării durabile, fapt care conferă acestei probleme o relevanță deosebită. În același timp, realitățile metodologiei naționale a contabilității se caracterizează printr-o căutare continuă a căii optime de dezvoltare pe parcursul ultimilor 30 de ani și deocamdată este dificil să se afirme că aceasta corespunde pe deplin unui model contabil concret autoidentificat. În acest context, o problemă actuală reprezintă identificarea perspectivelor de perfecționare a metodologiei contabilității în Republica Moldova în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității, care presupune tranziția la un **model socio-economic al contabilității și raportării**. Cele menționate mai sus argumentează actualitatea cercetării orientate spre identificarea și implementarea componentelor prospective ale metodologiei contabilității și raportării în contextul paradigmei inovaționale a contabilității.

Gradul de studiere a tematicii selectate de către cercetătorii naționali și străini. Mulți cercetători străini și moldoveni și-au dedicat lucrările dezvoltării metodologiei contabilității. La clarificarea și dezvoltarea bazei conceptuale și a caracteristicilor esențiale ale metodologiei contabilității au contribuit semnificativ cercetările autorilor străini: Butineț F. (Бутинець Ф.), Vegera S. (Вегера С.), Kovaliov A. (Ковалев А.), Kovaliov V. (Ковалев В.), Koriaghin M. (Корягін М.), Kuțik P. (Куцик П.), Laflin R. (Laughlin R.), Legenchuk S. (Легенчук С.), Maliuga N. (Малюга Н.), Pankov D. (Панков Д.), Plahtii T. (Плахтій Т.), Pușkari M. (Пушкаръ М.), Sokolov I. (Соколов Я.), Iakișena V. (Якишена В.). Cei mai importanți reprezentanți ai direcțiilor științifice și ideilor inovatoare, care au determinat afirmarea contabilității ca știință și dezvoltarea metodologiei acesteia, sunt: Besta F., Garnier P., Gilbo A., d’Anastasio N., Degrange E., Dumarche J., Canning J., Leote E., Littleton A., Niklish G., Paton W., de la Porte M., Rudanovski A., Savari J., Savatier R., Fisher I., J. Cherboni, Cher I., Schmalenbach E., Schmidt F., Sprague C. Numeroasele cercetări privind istoria dezvoltării și afirmării metodologiei contabilității și

raportării sunt legate de numele savanților străini: Gurskaya M., Karelskaya S., Zuga E., Kovaliov V., Kovaliov A., Colasse B., Kolciughin S., Kuter M., Laughlin R., Littleton A., Lvova D., Mattessich R., Piatov M., Richard J., Sokolov I., Hendriksen E. și van Vreda M., Țăgăncov K. Evaluării stării actuale a metodologiei contabilității și raportării, precum și perspectivelor de dezvoltare a acesteia sunt dedicate lucrările cercetătorilor străini: Alexander D., Baranov P., Bezruciuk S., Burlaud A., Colasse B., Butineț F., Kovaliov A., Kovaliov V., Cosmulesea C-G., Grosu V., Lev Baruch, Legenchuk S., Mattessich R., Nobes C., Piatov M., Richard J., Sokolov V., Feleaga L., Hlaciuc L., Țăgăncov K., și cercetătorilor moldoveni: Bucur V., Bîrcă A., Grabarovchi L., Grigoroii L., Dolghii Cr., Cojocarui M., Lazari L., Nederița A., Țurcanu V., Golocialova I. În contextul dezvoltării metodologiei contabilității și raportării, particularitățile aplicării abordării multi-capital au fost cercetate de următorii savanți străini: Alves S., Altuhova Iu., Richard J., Zhyhlei I., Iakishena V., Lev B., Malone M., Edvinsson L. Aspectele metodologice ale elaborării situațiilor financiare și non-financiare au fost analizate în lucrările autorilor străini: Butăneț F., Bychkova S., Gu Feng și Lev B., Guzov Iu., Matthews M. și Perera M., Piatov M., Țiatkovska O. (Цятковська О.) și ale cercetătorilor autohtoni: Bucur V., Bădicu G., Bîrcă A., Grigoroii L., Dolghii Cr., Cojocarui M., Mihailă S., Lușmanschi G., Ulian G., Țurcanu V., Golocialova I. Cercetările din domeniul managementului și științelor sociale au identificat necesitatea îmbunătățirii calitative a metodologiei contabilității și raportării; la dezvoltarea acestora au contribuit semnificativ următorii savanți: Becker G., P. Bourdieu, Wallerstein I., Geva A., Glasl F., Grant R., Darlabaeva D., Daly H., Kaplan R., Kim J., Costanza R., Kuhn T., Lievegoed B., Mises L., Novikov A., Norton D., Piketty T., Schumpeter J.

Cu toate acestea, multe aspecte ale metodologiei contabilității și raportării nu au fost studiate suficient, unele dintre acestea având un caracter descriptiv, ceea ce nu permite evaluarea completă a contribuției cercetătorilor la metodologia contabilă modernă și metodologia de prezentare a informațiilor în rapoartele businessului.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul cercetării constă în identificarea problemelor metodologiei contabilității și raportării financiare, elaborarea abordărilor metodologice ale contabilizării anumitor obiecte, precum și formularea recomandărilor metodice privind modernizarea situațiilor financiare și a raportării dezvoltării durabile pe baza paradigmei inovaționale a contabilității dezvoltate. Pentru atingerea obiectivului propus, au fost identificate și soluționate următoarele probleme:

1. Analiza afirmării și transformării metodologiei contabilității și raportării financiare în contextul evoluției paradigmelor tehnologice și tranziției științei la etapa post-non-clasică de dezvoltare.

2. Studiarea conceptelor de bilanț și fundamentarea statutului acestuia ca un indicator al tendințelor de dezvoltare a metodologiei contabilității și raportării financiare.
3. Identificarea provocărilor și direcțiilor prospective ale dezvoltării metodologiei contabilității în secolul XXI.
4. Conceptualizarea premiselor pentru perfecționarea metodologiei contabilității și raportării.
5. Analiza perspectivei de elaborare a unei abordări metodologice pentru dezvoltarea informațiilor socioeconomice în raportarea businessului, în contextul prevederilor directivelor europene și IFRS; evaluarea posibilităților tranziției la un model socio-economic de raportare în Republica Moldova.
6. Elaborarea metodologiei de cercetare a perfecționării abordărilor metodologice de contabilizare și dezvoltare a informațiilor în raportarea businessului pe baza paradigmei inovaționale a contabilității.
7. Studiarea aspectului semantic al conceptului caracteristicilor calitative ale informațiilor din situațiile financiare în contextul evaluării utilității acestora la luarea deciziilor.
8. Conceptualizarea interpretării rezultatelor comportamentului ESG al businessului și a mecanismului de reflectare a acestora în situațiile financiare; analiza tendințelor din Republica Moldova privind dezvoltarea informațiilor despre respectarea responsabilității sociale.
9. Analiza eficienței metodologiei contabilității în Republica Moldova în contextul paradigmei inovaționale a contabilității.
10. Elaborarea metodologiei contabilizării remunerațiilor angajaților pentru munca de natură nematerială în baza abordării multi-capital.
11. Elaborarea unei abordări metodologice a recunoașterii și contabilizării planurilor de pensii cu plăți stabilite în cadrul contabilității multi-capital.
12. Elaborarea abordărilor metodologice și identificarea tendințelor actuale privind recunoașterea și contabilizarea resurselor naturale și a serviciilor acestora, pe baza contabilității multi-capital.
13. Fundamentarea unității metodologice a indicatorilor situațiilor financiare și a altor forme de raportare cu orientare socială.
14. Elaborarea unei abordări metodologice a modernizării situațiilor financiare și a raportării în domeniul dezvoltării durabile în baza conceptului dualist al paradigmei inovaționale a contabilității.
15. Elaborarea unei abordări metodologice a dezvoltării informațiilor în Raportul privind modificările capitalului asociat în contextul contabilității multi-capital.

Având în vedere aspectele enumerate, problema principală a cercetării constă în necesitatea formării unei paradigme inovaționale a contabilității și, în baza acesteia, fundamentarea componentelor prospective ale metodologiei contabilității și raportării. Acest lucru este necesar pentru a asigura conformitatea cu criteriile științei post-non-clasice și a satisface cerințele utilizatorilor de informații consistente și relevante în raportarea businessului, care reflectă realizarea evenimentelor socio-economice în economia cunoașterii. Este important să se demonstreze suplimentar eficiența unor asemenea direcții prospective pentru formarea sistemului modern de contabilitate și raportare, capabil să răspundă cerințelor paradigmei tehnologice contemporane. Direcția menționată privind fundamentarea și adaptarea componentelor prospective ale metodologiei contabilității și raportării trebuie să fie evidențiată ca o etapă a evoluției acesteia. **Ipoteza de bază (H)**, formulată în studiu, se rezumă la faptul că metodologia contabilității și raportării, bazată pe **paradigma diagrfică a contabilității**, care utilizează o abordare monistă a conținutului bilanțului și conceptul de capital financiar, nu corespunde criteriilor științei post-non-clasice și este inefficientă în cazul prezentării informațiilor utile în scopurile dezvoltării durabile a businessului în economia cunoașterii. În scopul formării unei metodologii eficiente a contabilității și raportării, este necesară stabilirea paradigmei inovaționale a contabilității, care să includă componente prospective: dispoziții conceptuale noi, obiecte contabile noi, metode financiare și matematice de evaluare, abordări metodologice inovatoare privind conținutul bilanțului și tratarea capitalului propriu, precum și instrumentarul de prezentare a unor informații utile la luarea deciziilor care să asigure realizarea obiectivelor dezvoltării durabile în economia cunoașterii. În contextul fundamentării ipotezei principale și studierii detaliate a componentelor prospective ale paradigmei inovaționale a contabilității, care formează metodologia modernă a contabilității și raportării, au fost formulate suplimentar următoarele **ipoteze de lucru**. **Ipoteza întâia (H1)**: Abordarea monistă a conținutului bilanțului frânează dezvoltarea metodologiei contabilității și raportării, reducând posibilitățile doar la elaborarea abordărilor metodice privind dezvoltarea informațiilor. **Ipoteza a doua (H2)**: Condiționalitățile și restricțiile bilanțului dinamic nu permit recunoașterea acestuia ca o formă completă de raportare financiară și complică integrarea cu raportarea privind dezvoltarea durabilă. **Ipoteza a treia (H3)**: Drepturile și competențele privind proprietatea asociată a businessului, precum și identificarea titularilor de drept constituie un criteriu al tranziției la abordarea multi-capital a contabilității și reflectării în raportare a evenimentelor socio-economice legate de business în economia cunoașterii. **Ipoteza a patra (H4)**: Diferențele conceptuale dintre metodologia contabilității clasice și metodologia IFRS fac imposibilă neutralitatea conceptului caracteristicilor calitative ale informației în raport cu fiecare dintre ele. **Ipoteza a cincea (H5)**: Plățile către angajați pentru munca de natură nematerială, bazate pe acțiuni (sau alte instrumente de capital), trebuie să fie

contabilizate ca un capital de menținere și incluse în structura capitalului propriu ca capital uman.

Ipoteza a șasea (H6): Contribuțiile subiecților sociali (angajații businessului) la planurile de pensii cu plăți stabilite trebuie să fie contabilizate ca un capital de menținere și incluse în structura capitalului propriu ca un capital social. **Ipoteza a șaptea (H7):** Aplicarea abordării multi-capital la contabilizarea și reflectarea în raportare a evenimentelor socioe-conomice legate de business și a abordării dualiste a conținutului bilanțului creează baza unei noi configurații a raportării businessului, care asigură o sistematizare coordonată a informațiilor în scopurile contabilității manageriale, contabilității financiare și dezvoltării durabile. **O direcție nouă a cercetării,** dezvoltată în cadrul acestei teze de doctorat, constituie transformarea metodologiei existente a contabilității și raportării, care presupune utilizarea unor noi abordări metodologice în baza paradigmei inovaționale a contabilității, formulată ca o simbioză între paradigma diagrfică și paradigma economiei informaționale. Prezentul studiu se concentrează pe implementarea a trei transformări atotcuprinzătoare: abordarea dualistă a conținutului bilanțului și, în general, a raportării; abordarea multi-capital a reflectării în contabilitate a evenimentelor socioe-conomice ale businessului; utilizarea pe scară largă a metodelor financiar-matematice și a modelării pentru formarea informațiilor contabile care să corespundă criteriilor paradigmei tehnologice contemporane. **Noutatea științifică** prezentată în lucrare este determinată de obiectivul, sarcinile și ipotezele formulate și constă în următoarele:

1. S-a stabilit o legătură conform căreia evoluția metodologiei contabilității și raportării este determinată de o simbioză între etapa de dezvoltare a științei și starea paradigmei tehnologice.
2. S-a identificat pierderea relevanței metodologice a abordării „moniste” a conținutului bilanțului, determinată de condiționalitățile și restricțiile acesteia, ceea ce reduce gradul de informativitate al raportării și impune necesitatea trecerii la abordarea „dualistă”.
3. S-a actualizat rolul conceptului de responsabilitate socială ca un principiu valoric și normativ al științei post-non-clasice în dezvoltarea metodologiei contabilității și raportării.
4. S-au analizat conceptele „metodologie a contabilității”, „metodologie a IFRS”, „responsabilitate socială” și „capital uman” în contextul formării paradigmei inovaționale a contabilității.
5. S-a elaborat metodologia măsurării nivelului de utilitate a informațiilor, bazată pe clasificarea caracteristicilor calitative în conformitate cu interpretarea lor semantică, în contextul paradigmei inovaționale a contabilității.
6. S-au stabilit factorii fundamentali care determină contradicțiile în metodologia contabilității din Republica Moldova.

7. S-a elaborat metodologia cercetării care asigură perfecționarea abordărilor metodologice privind contabilizarea și dezvoltarea informațiilor în raportarea businessului pe baza paradigmei inovaționale a contabilității.
8. S-a elaborat metodologia reflectării în situațiile financiare a rezultatelor comportamentului ESG al businessului, bazată pe identificarea tipului de responsabilitate socială, și în baza cercetării empirice a fost stabilit un nivel scăzut de pregătire a businessului din Republica Moldova pentru întocmirea rapoartelor privind dezvoltarea durabilă.
9. S-a elaborat metodologia contabilizării remunerațiilor angajaților pentru munca de natură nematerială în cadrul abordării multi-capital, adaptată la specificul businessului din Republica Moldova.
10. S-a fundamentat abordarea metodologică a recunoașterii și executării planurilor de pensii cu plăți stabilite în cadrul abordării multi-capital.
11. S-a propus o abordare metodologică a contabilizării operațiunilor legate de resursele naturale și servicii și de menținerea capitalului natural pe baza abordării multi-capital.
12. S-a elaborat un model de tranziție a informațiilor de la bilanțul static la datele bilanțului dinamic, care implementează abordările multi-capital și dualiste privind conținutul raportării, în condițiile paradigmei inovaționale a contabilității.
13. S-a elaborat Raportul privind dezvoltarea durabilă pentru businessul din Republica Moldova.
14. S-a elaborat Raportul privind modificările capitalului asociat în cadrul implementării abordării multicapital și a abordării dualiste în metodologia contabilității și raportării din Republica Moldova.

Metodologia cercetării și justificarea metodelor de cercetare utilizate în lucrare. Acest studiu se bazează pe metodele științifice generale și speciale: abordarea dialectică, abordarea sistemică, comparația, analiza, sinteza, inducția și deducția, modelarea. Abordarea dialectică a fost utilizată pentru analiza transformării metodologiei contabilității și raportării într-un model socioeconomic, bazat pe o paradigmă inovațională a contabilității, prin identificarea contradicțiilor interne și a surselor de schimbare în metodologia existentă. Aplicarea abordării sistemice se manifestă în combinarea rațională a anumitor metode științifice, orientate spre construirea metodologiei studiului: formularea problemei, formularea ipotezelor și justificarea acestora. Abordările istorice și logice au fost utilizate pentru a justifica transformarea metodologiei contabilității și raportării pe baza contabilității multi-capital și a abordării dualiste a dezvoltării informațiilor în raportarea businessului în special a celor financiare. Metoda axiomatică a fost utilizată la formularea tezelor, metoda analitică – la identificarea și prezentarea separată a fiecărei probleme a studiului, iar metoda sintetică – la generalizarea rezultatelor și formularea

argumentelor și concluziilor obținute în cursul verificării ipotezelor. Metoda inducției a fost utilizată la formularea ipotezelor și identificarea legilor generale, iar metoda deducției – la trecerea de la pozițiile teoretice generale la concretizarea acestora în cadrul abordărilor metodologice elaborate. Metoda abstractizării a fost utilizată pentru a evidenția elementele-cheie ale metodologiei contabilității și raportării ca obiect al cercetării. Totodată, metodele analizei de conținut, comparării și analizei experimentale, modelării matematice și grafice au constituit baza metodologiei elaborate. Metoda analizei de conținut a fost utilizată la studierea prevederilor Conceptului IFRS, Directivei 2013/34/UE, standardelor internaționale și europene în domeniul dezvoltării durabile, a cadrului legislativ și normativ al sistemului de contabilitate și raportare din Republica Moldova, precum și la identificarea particularităților metodologiei naționale a contabilității, iar metoda comparativă – la studierea teoriilor științifice, conceptelor, sistemelor contabile, modelelor de calcul și a indicatorilor. Analiza experimentală a fost utilizată prin aplicarea modelului binomial și a modelului Black-Scholes-Merton pentru fundamentarea abordării metodologice elaborate și evaluarea aplicabilității practice a acestuia de către businessul din Republica Moldova. Metoda modelării matematice a permis calcularea indicatorilor care constituie baza probatorie pentru soluționarea problemei cercetate. Metoda modelării grafice a asigurat elaborarea algoritmilor, mecanismelor și schemelor de cercetare, care permit vizualizarea aspectului substanțial al acesteia.

Teza se bazează pe o abordare interdisciplinară a metodologiei cercetării, care asigură o interconectare sistemică între patru direcții separate de cercetare:

1. Particularitățile economiei cunoașterii și ale etapei post-non-clasice a științei predetermină legătura reciprocă și interdependența a trei aspecte ale businessului: economic, social și ecologic, care influențează metodologia contabilității și raportării.

2. Perfecționarea metodologiei contabilității și raportării se dezvoltă în cadrul unei paradigme inovaționale bazate pe sinteza interdisciplinară a principiilor paradigmei diagrame și ale paradigmei economiei informaționale, ale cărei instrumente sunt metodele financiar-matematice și modelarea.

3. Metodologia modernă a contabilității și raportării se caracterizează prin asigurarea interconectării dintre teoria contabilității, tendințele științifice și practica contabilității, ceea ce prevedea analiza perspectivelor de dezvoltare prin prisma influenței asupra teoriei contabilității a conceptelor de management și a conceptelor sociale. Datorită acestei abordări, în lucrare s-a format o viziune conceptuală a transformării metodologiei contabilității și raportării pe baza unei paradigme inovaționale a contabilității, care reprezintă o simbioză între paradigma diaografică (cu o înțelegere extinsă a capitalului) și paradigma economiei informaționale.

4. Pentru a identifica tendințele de tranziție a metodologiei naționale a contabilității la abordarea multi-capital a reflectării evenimentelor socioeconomice ale businessului, au fost utilizate metode de analiză macroeconomică și comparativă, care completează acest studiu la nivel micro.

Principalele rezultate noi pentru știință și practică sunt determinate de formarea unei paradigme inovaționale a contabilității în cadrul căreia sunt evidențiate componentele prospective ale metodologiei contabilității și raportării și sunt propuse soluții originale pentru implementarea acestora. Aceste rezultate se rezumă la următoarele prevederi:

- Combinarea aspectelor metodologice ale contabilității și raportării financiare cu conceptul de responsabilitate socială, cu identificarea premiselor și criteriilor pentru formarea contabilității multi-capital, a contribuit la fundamentarea abordării metodologice de reflectare în contabilitate a evenimentelor socio-economice ale businessului pe baza paradigmei diagrafice a contabilității.
- Analiza conceptelor de bilanț prin prisma scopului lor esențial, cu identificarea limitelor și convenționalităților bilanțului dinamic, a contribuit la justificarea abordării dualiste a conținutului bilanțului și, în general, a situațiilor financiare.
- Formarea unei paradigme inovaționale a contabilității ca o simbioză între paradigma diagrafică a contabilității, cu o înțelegere extinsă a capitalului businessului și cu o abordare dualistă a conținutului raportării, și paradigma economiei informaționale.
- Utilizarea unei noi metodici de măsurare a nivelului de utilitate a informației, bazată pe clasificarea caracteristicilor calitative conform contextului semantic al acestora în condițiile paradigmei inovaționale a contabilității (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 7727 din 14.12.2023: Algorithm for identifying the concept of qualitative characteristics of financial reporting in the context of the imperative of measuring its usefulness for decision-making).
- Formularea unui algoritm în trei etape al metodicii de reflectare în raportarea financiară a rezultatelor comportamentului ESG al businessului, care se bazează pe prevederile conceptului de responsabilitate socială și pe evaluarea posibilității adaptării acestora la metodologia contabilității și raportării (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 7556 din 16.06.2023: The algorithm for recognizing the results of ESG-behavior of business in financial reporting in the context of the imperative of its transition to the socio-economic model).
- Elaborarea abordării metodologice originale pentru contabilizarea operațiunilor legate de recunoașterea contribuției capitalului uman la valoarea businessului pe baza contabilității multi-capital (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 8323 din

03.11.2025: Методология учета вознаграждений работников за труд в нематериальном измерении: мультикапитальный подход инновационной парадигмы учета).

- Elaborarea matricei originale de convergență a metodologiei IFRS și a conceptului SEEA, bazat pe un algoritm în trei etape, și a fost evaluat gradul de convergență între IFRS și SEEA (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 8026 din 07.10.2024: The matrix of indicators for recognizing the agribusiness' ecosystem assets: convergence of SEEA and IFRS).
- Utilizarea metodicii originale de prezentare a informațiilor privind dezvoltarea durabilă în conformitate cu agenda ESG, pe baza căreia a fost elaborat un nou Raport privind dezvoltarea durabilă (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 8281 din 19.08.2025: Модель Отчета об устойчивом развитии: концептуализация и адаптация к европейским стандартам (ESRS)).

Semnificația teoretică a lucrării constă în elaborarea bazelor conceptuale ale paradigmei inovaționale a contabilității ca o simbioză între paradigma diagrfică a contabilității cu un concept extins de capital al businessului și paradigma economiei informaționale, a componentelor prospective ale metodologiei contabilității și raportării pentru alinierea acestora la știința post-non-clasică și cerințele de informații pentru luarea deciziilor în economia cunoașterii, fundamentarea necesității integrării acestora în metodologia contabilității și raportării, formularea unui algoritm de identificare a tipului de responsabilitate socială, elaborarea metodicii de reflectare în rapoartele financiare a rezultatelor comportamentului ESG al businessului, dezvoltarea unei matrice de convergență între metodologia IFRS și conceptul SEEA pentru adaptarea contabilității multi-capital privind resursele naturale și sursa apariției lor – capitalul natural, precum și metoda recalculării pozițiilor bilanțiere în contextul abordării dualiste a conținutului bilanțului și, în general, al situațiilor financiare.

Semnificația practică a cercetării constă în posibilitatea aplicării abordărilor metodologice, metodicilor, modelelor și instrumentarului contabil elaborate, care și-au dovedit aplicabilitatea în companiile active din Republica Moldova: metoda de măsurare a nivelului de utilitate a informațiilor din situațiile financiare, abordarea metodologică a reflectării în contabilitate a operațiunilor legate de recunoașterea contribuției capitalului uman la valoarea businessului, harta BSC, metoda de prezentare a informațiilor privind dezvoltarea durabilă conform agendei ESG, noul Raport privind dezvoltarea durabilă, Raportul privind modificările capitalului asociat în cadrul implementării abordărilor multi-capital și dualiste.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele au fost integrate în procesul științific-practic și științific-didactic al Departamentului „Contabilitate și Informatică Economică” în cadrul

disciplinelor „Contabilitate managerială” și „Contabilitate și raportare de sustenabilitate (ODD)” din ciclul I (licență); „Aspecte de mediu, sociale și guvernare (ESG) în raportarea financiară”, „Contabilitate internațională și politici contabile conform IFRS” și „Audit și asigurarea raportării de durabilitate (ODD)” din ciclul II (masterat); „Problemele contabilității și raportării financiare în contextul implementării politicilor contabile moderne” din ciclul III (doctorat). Au fost obținute: 5 certificate de autor (eliberate de AGEPI) și 11 acte privind implementarea în întreprinderile și organizațiile din Republica Moldova în special Universitatea de Stat din Moldova și ACAP (anexa 33).

Aprobarea lucrării. Principalele aspecte și rezultatele cercetării au fost discutate la 61 de simpozioane și conferințe internaționale, 4 evenimente naționale și internaționale și 17 expoziții internaționale de creație și inovație. Rapoartele științifice și alte materiale publicate au fost pregătite, inclusiv în cadrul a patru proiecte internaționale, dintre care în trei (realizate în colaborare cu Ucraina și Polonia) autorul a participat în calitate de membru al grupului de cercetare, iar în proiectul bilateral moldo-turc (proiectul bilateral de cercetare și inovare moldo-turc) – a fost coordonator.

Publicații pe tema tezei de doctorat. Pe tema tezei au fost publicate 113 lucrări științifice (inclusiv 30 de articole fără coautori): articole în revistele științifice din baza de date SCOPUS și Web of Science – 3, articole în revistele științifice din Registrul național al revistelor de profil – 37 (inclusiv 15 articole fără coautori), publicații în materialele conferințelor științifice internaționale – 65, o monografie individuală, coautor la 9 cărți de specialitate (monografii colective), publicate în Republica Moldova, Polonia, România și în Ucraina. Monografia autorului a fost prezentată la expoziția „International Exhibition of Innovation and Technology Transfer EXCELLENT IDEA – 2024”, desfășurată în perioada 20-22 septembrie 2024 la Chișinău (Republica Moldova), unde a fost premiată cu medalie de argint și diplomă. Monografia colectivă „Problems of presenting information on the results of ESG - behavior in company reporting for the implementation of sustainable development goals” a fost prezentată și la expozițiile internaționale, inclusiv EUROINVENT Book Salon, în urma cărora a fost premiată cu medalii de argint și distinsă cu Diploma de excelență (Diploma of Excellence).

Sumarul tezei. Teza are o structură clasică și include: introducere, 5 capitole, concluzii generale și recomandări practice, bibliografie cu 347 de titluri și 33 de anexe. Ea este prezentată pe 322 de pagini de text principal și conține 39 de tabele, 29 de figuri și 15 formule.

Limitele (restricțiile) studiului sunt determinate de caracterul pe termen scurt al lucrării, în timp ce metodologia actuală a contabilității și raportării corespunde parțial criteriilor științei post-non-clasice și nu răspunde în totalitate necesităților informaționale pentru luarea deciziilor într-o economie a cunoașterii care se dezvoltă rapid, ceea ce presupune riscurile de acumulare a

problemelor nerezolvate. Următoarea restricție este determinată de nivelul maturității metodologice a companiilor din Republica Moldova în ceea ce privește adaptarea contabilității la cerințele științei post-non-clasice. Una dintre restricțiile semnificative este faptul că metodologia de colectare și prelucrare a informațiilor privind dezvoltarea durabilă în cadrul sistemului de management al businessului este slab dezvoltată și necesită o cercetare separată. Reprezintă restricție și faptul că componentele prospective ale metodologiei contabilității și raportării nu sunt univoce pentru diferite tipuri de business și sectoare industriale, fiind imposibil să se elaboreze recomandări universale pentru acestea în cadrul unui singur studiu.

Cuvinte-cheie: metodologia contabilității și raportării, paradigma inovațională a contabilității, utilitatea informațiilor, contabilitatea multi-capital, abordarea dualistă, responsabilitatea socială a businessului, indicatorii ESG, raportarea privind dezvoltarea durabilă.

CONȚINUTUL TEZEI

În introducere este justificată actualitatea temei, sunt formulate scopul, obiectivele și ipotezele cercetării, sunt dezvăluite noua direcție și noutatea științifică a lucrării, sunt prezentate rezultatele-cheie și semnificația lor teoretică și practică, precum și informațiile privind implementarea, testarea și publicațiile pe tema tezei de doctorat.

Capitolul I „*Evoluția metodologiei contabilității și raportării financiare: de la paradigma diagramei la paradigma inovațională a contabilității secolului XXI*” este dedicat analizei formării și transformării metodologiei contabilității și raportării financiare în contextul schimbării structurilor tehnologice și tranziției științei la o nouă etapă post-non-clasică de dezvoltare.

La recunoașterea timpurie a contabilității ca activitate practică productivă și desemnarea acesteia, la mijlocul secolului XX, ca domeniu științific economic, metodologia contabilității și raportării a fost conceptualizată abia la începutul secolului XXI.

În teza de doctorat sunt analizate diferite interpretări ale metodologiei contabilității și raportării financiare, ceea ce a permis identificarea a două abordări principale pentru formularea definiției acesteia: prima abordare se bazează pe interpretarea metodologiei ca ansamblu de prevederi privind modurile de cunoaștere și metodele de demonstrare prevăzute de teoria contabilității și orientate spre obținerea cunoașterii adevărate a obiectului acesteia; a doua abordare interpretează metodologia ca un mod de sporire a cunoașterii prin descrierea formalizată a obiectului contabil, utilizând principii, presupuneri și definiții elaborate în mod direcționat pentru rezolvarea sarcinilor contabile. Considerăm că diversitatea definițiilor indică lipsa unei abordări conceptuale unice. Pentru atingerea preciziei terminologice, autorul a analizat detaliat structura logică a teoriei ca formă a cunoașterii științifice și a sistematizat principalele doctrine și inovații asociate acestora, care au fost puse la baza metodologiei contabilității și raportării financiare. S-a stabilit că evoluția metodologiei contabilității și raportării financiare este determinată de tranziția

la o nouă etapă tehnologică, caracterizată prin dezvoltarea relațiilor economice și a științei. Studiul prezentat a permis formularea definiției metodologiei contabilității care corespunde teoriei contabilității: – aceasta este o știință despre aplicarea metodei contabilității, bazată pe legități pentru prezentarea informațiilor contabile veridice privind situația agentului economic. S-a demonstrat că teoria contabilității s-a format în paradigma științei clasice, orientată spre cunoașterea obiectivă și formalizată. În cadrul acesteia, metoda de bază pentru obținerea unei astfel de cunoașteri este triada: conturile, dubla înregistrare și bilanțul. În același timp, metodologia contabilității reprezintă un instrument prescriptiv (normativ) de interacțiune „teoria contabilității – practica contabilității”, neavând un statut de nivel independent al cunoașterii științifice. S-a stabilit că, în etapa științei non-clasice, caracterizată prin absența unei metode universale, pluralismul de abordări și intuiție, a fost recunoscută interpretarea capitalului ca active nete, determinată de interpretarea obiectelor contabilității sub formă de drepturi și obligații, dar nu de patrimoniu și datorii. În teza de doctorat se argumentează că bazele conceptuale ale contabilității și întocmirii situațiilor financiare (Conceptul IFRS), elaborate de școala americană de contabilitate, se caracterizează prin absența unei metode universale de cunoaștere, elementul sistemic al acestora fiind conceptul de menținere a capitalului care reflectă interesele proprietarilor, acționarilor și investitorilor. În acest context, este propusă structura logică a Conceptului IFRS (tabelul 1). În baza rezultatelor cercetării, autorul a formulat definiția metodologiei IFRS: este știința despre aplicarea metodei contabilității, bazată pe principiile și presupunerile privind întocmirea rapoartelor, cu scopul de a forma informații utile pentru luarea deciziilor raționale sub aspect economic.

Tabelul 1. Structura logică a bazelor conceptuale ale contabilității conform sistemului IFRS

Fapte ale situațiilor practice observate			
Fenomene economice ca obiect al contabilității			
Generalizări ale fenomenelor economice observate			
Identificare	Clasificare	Agregare	
Elementul care formează sistemul			
Conceptul de capital și de menținerea acestuia		Abordare economică	
Prevederi conceptuale			
Raportare		Caracteristici calitative	Evaluare
Elemente structurale			
Noțiuni	Presupuneri	Principii	Metode
Active	Continuitatea activității	Semnificație	Comparare
Datorii	Metoda de angajamente	Fidelitate și prezentare exactă.	Măsurare
Capital propriu	Măsurare monetară	Periodicitate	Observare
Venituri	Autonomia patrimoniului	Prioritatea conținutului asupra formei	Analiză și sinteză
Cheltuieli		Utilitatea informației	Inducție și deducție
		Completitudinea informației	Modelare
		Consecvență aplicării	Analogie
			Abstragere
			Interpretare
			Statistică

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

Metodologia IFRS în acest context este considerată ca metodologie a raportării financiare. Autorul concluzionează că Conceptul IFRS conferă metodologiei statutul unui nivel independent de cunoaștere științifică, transformă calitativ funcțiile acesteia: de la rolul prescriptiv la explicare, evaluare conceptuală și prognoză, precum și formează un ansamblu de metode, inclusiv intuiția și reflecția, care sunt orientate spre cunoașterea obiectelor contabilității și crearea informațiilor despre business. Mai mult, autorul susține opinia cercetătorilor economici contemporani care afirmă că în secolul XXI contabilitatea este reprezentată de două direcții teoretice – teoria clasică și Conceptul IFRS, fiecare dintre acestea formând propria bază metodologică. Întrucât societatea a intrat în faza unui regim tehnologic inovator și a științei post-non-clasice ale cărei orientări conceptuale sunt integritatea, varietatea și non-linearitatea dezvoltării, inclusiv rolul activ al omului în cunoaștere, transformarea contabilității ca știință și practică, inclusiv perfecționarea metodologiei și raportării acesteia în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității, devin inevitabile. Prezenta cercetare este, de asemenea, orientată spre studierea și compararea conceptelor de bilanț, justificarea statutului acestuia ca indicator al tendințelor în dezvoltarea metodologiei contabilității și raportării financiare.

Această poziție a autorului este argumentată prin faptul că elementul sistemic al metodologiei clasice de contabilitate este conceptul de bilanț, iar în metodologia IFRS rolul sistemic îl joacă conceptul de menținere a capitalului. S-a fundamentat că dezvoltarea instituției persoanelor juridice a necesitat soluții conceptuale în contabilitate pentru prezentarea corectă a modificărilor în situația juridică și patrimonială a businessului. Una dintre aceste soluții a devenit conceptul de proprietate. Particularitatea acestei concepții constă în faptul că o atenție deosebită se acorda contului de capital și analizei modificărilor acestuia. Identificarea capitalului cu proprietarul a deviat atenția utilizatorilor de informații contabile de la operațiunile de schimb de valoare la obținerea profitului pentru proprietar, ceea ce a încheiat formarea teoriei contabile a secolului XX la baza căreia a fost pus conceptul de bilanț static. Dobândind statutul de formă de raportare, bilanțul se transformă în rezultatul final al înregistrărilor contabile a căror gestionare se reduce la procedura tehnică de întocmire a acestuia. În urma cercetării, autorul ajunge la concluzia că tratarea capitalului sub formă de active nete a determinat modificarea obiectului contabilității de la faptele vieții economice la capital și a pus bazele pentru viitoarele reforme în metodologia contabilității și raportării financiare.

Cercetarea a arătat că la solicitarea proprietarilor privind rezultatul financiar obținut efectiv a răspuns conceptul de bilanț dinamic. Particularitatea acesteia constă în evidențierea profitului din structura capitalului, metodologia calculului acestuia pe baza fluxului de cheltuieli și venituri, ceea ce asigură controlul eficienței utilizării capitalului în perioada de raportare. Analiza

conceptului de bilanț dinamic arată că restricțiile fundamentale și convențiile metodologice inerente acestui concept constituie un semn al apartenenței acestuia unei alte direcții în contabilitate, diferită de cea stabilită în cadrul paradigmei diagrame. În acest context, bilanțul dinamic acționează ca un element sistemic de bază pentru formarea conceptului contabilității manageriale a cărei constituire ca teorie autonomă necesită instituționalizarea structurii sale. Conform logicii Conceptului IFRS, structura bilanțului este determinată de cerințele de recunoaștere a activelor, datoriilor și capitalului propriu, precum și de conceptul menținerii capitalului. Bilanțul este perceput ca o legitate care nu necesită fundamentare teoretică. Totodată, în urma analizei Conceptului IFRS s-a constatat că flexibilitatea metodologiei IFRS, exprimată prin utilizarea principiilor contabile auxiliare și a procedurilor retorice în procesul de evaluare, identificare și clasificare, permite să se presupună că această calitate va favoriza modernizarea ei în cadrul științei post-non-clasice. Aceasta creează premisele pentru adaptarea prezentării informațiilor privind contribuția businessului la dezvoltarea durabilă, care sunt utile unui cerc larg de utilizatori, la provocările structurii tehnologice actuale. Analiza altor teorii bilanțiere a arătat că acestea reprezintă o tentativă de a sintetiza concepțiile bilanțului static și dinamic, ceea ce presupune formarea unei abordări dualiste care prevede respectarea hotărului între determinarea mărimii capitalului proprietarilor ca active nete și calcularea profitului operațional.

Bilanțul în paradigma inovațională a contabilității, care prevede utilizarea abordării dualiste și realizează cerința dezvoltării informațiilor privind contribuția businessului la menținerea celor trei aspecte ale sale (economic, social și ecologic), constituie, de asemenea, un element sistemic de bază. Autorul consideră că apropierea celor două concepții necesită recunoașterea rolului autonom al bilanțului static și dinamic, precum și introducerea noțiunii de proprietate asociată, care presupune includerea în componența proprietății a unei părți a resurselor care sunt efectiv controlate de business, dar asupra cărora partenerii socioeconomi ai acestuia își păstrează drepturile. În acest context, bilanțul static se orientează spre prezentarea informațiilor utile pentru luarea deciziilor privind dezvoltarea durabilă, în timp ce bilanțul dinamic, constituind un element sistemic de bază al conceptului contabilității manageriale, este destinat să asigure un suport informațional pentru deciziile manageriale curente, care nu sunt legate de evaluarea stabilității businessului în timp. Analizând principalele provocări ale metodologiei contabilității și raportării, autorul evidențiază restricțiile fundamentale și convențiile metodologice ale conceptului bilanțului dinamic, care modifică asociațiile utilizatorilor privind conținutul datelor din situațiile financiare. Mai mult decât atât, tranziția la economia cunoașterii a conferit acțiunilor businessului, reflectate în situațiile financiare, un caracter socio-economic, în timp ce metodologia contabilității, bazată pe principiul costurilor nu prevede posibilitatea evaluării incertitudinilor și riscurilor, iar metodologia IFRS permite evaluarea acestora, însă păstrează în continuare restricțiile concepției

proprietății, care sunt specifice și metodologiei tradiționale. Totodată, autorul subliniază că neutralizarea restricțiilor și perfecționarea metodologiei contabilității și raportării sunt posibile în cazul evaluării evenimentelor businessului de către alcătuitoarii situațiilor financiare și utilizatorii acestora în baza unei paradigme inovaționale a contabilității, care reprezintă o simbioză între paradigma diagrafică a contabilității și paradigma economiei informaționale. Pornind de la premisele analizate, autorul concluzionează că combinarea metodologiei contabilității cu IFRS formează o platformă pentru dezvoltarea evolutivă a metodologiei contabilității și raportării în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității. Sistematizând sursele științifice studiate, autorul a constatat că paradigma inovațională a contabilității formează o idee despre principalele tendințe de dezvoltare și legitatea acestora, precum și contribuie la alegerea direcțiilor de cercetare, a modalităților și metodelor de realizare a acestora. Autorul evidențiază următoarele direcții ale investigațiilor în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității:

- extinderea modelului capitalului financiar în contextul recunoașterii contribuției proprietarilor de resurse non-financiare ale businessului în structura capitalului – uman și natural;
- elaborarea unei abordări metodologice pentru dezvăluirea informațiilor privind mărimea și modificările triadei de capitaluri în bilanț și în alte forme de raportare a businessului;
- dezvoltarea metodologiilor de contabilizare a operațiunilor legate de noi obiecte contabile a căror sursă de apariție o reprezintă capitalul uman și cel natural;
- modernizarea situațiilor financiare în special a bilanțului, în contextul implementării agendei dezvoltării durabile;
- formarea unui sistem informațional non-financiar care înregistrează legătura dintre toate resursele businessului și rezultatele acestuia.

Capitolul II *„Conceptualizarea premiselor și perspectivelor de perfecționare a metodologiei contabilității și raportării financiare în contextul paradigmei inovaționale a contabilității”* analizează premisele trecerii la modelul socio-economic de contabilitate și raportare financiară și prezintă conceptualizarea acestora în contextul paradigmei inovaționale a contabilității. Sistematizarea surselor științifice a permis autorului să stabilească că introducerea noțiunii de proprietate asociată, care presupune includerea resurselor non-financiare utilizate de business pentru creșterea capitalului propriu, păstrând în același timp drepturile partenerilor socio-economici, determină transformarea înțelegerii financiare tradiționale a capitalului propriu în tratarea acestuia ca proprietate asociată. Autorul susține opinia cercetătorilor economici contemporani care afirmă că o parte a capitalului asociat al businessului este reprezentată de capitalul financiar al acesteia – capitalul acționar și veniturile generate de utilizarea acestuia, în timp ce cealaltă parte este non-financiară, incluzând capitalul uman ca aport al angajaților care

prestează muncă de natură nematerială, condiționat de modificarea pozițiilor de negociere a muncii cu capitalul financiar, precum și capitalul natural ca aport al ecosistemelor care interacționează cu businessul în scopul creșterii valorii acesteia. Pornind de la premisele analizate, autorul concluzionează că conceptul de proprietate asociată a servit drept catalizator al evoluției teoriei capitalului businessului. Acest fapt impune o reconfigurare a abordării metodologice privind stabilirea nivelului de informativitate a raportării businessului în special a celei financiare.

În cadrul acestei abordări, implementarea conceptului de responsabilitate socială a businessului este considerată ca un mecanism de exercitare a dreptului de maximizare a profitului proprietarilor capitalului financiar doar după recunoașterea intereselor și îndeplinirea obligațiilor de către business față de investitorii non-financieri ai capitalului. Autorul a sistematizat evoluția conceptului de responsabilitate socială și a propus o definiție corespunzătoare: **responsabilitatea socială** reprezintă rezultatul relațiilor sociale în cadrul cărora fiecare subiect macroeconomic recunoaște și îndeplinește obligația față de proprietatea asociată și se orientează sub aspect economic spre susținerea cerințelor societății privind valorile calificate ca social semnificative. Totodată, s-a constatat că conceptul actual de responsabilitate socială nu prevede evaluarea impactului comportamentului social responsabil al businessului asupra creșterii capitalului total al acestuia. În consecință, actele normative actuale din acest domeniu nu stabilesc necesitatea unei astfel de evaluări, ceea ce îngreuează și standardizarea formatului raportării destinată dezvoltării unor astfel de informații. Autorul susține opinia cercetătorilor economici contemporani care afirmă că soluționarea problemei privind recunoașterea rezultatelor comportamentului social responsabil al businessului în situațiile financiare se află în planul convergenței dintre conceptul de responsabilitate socială și teoria raportării financiare, schema interacțiunii acestora fiind prezentată în figura 1.

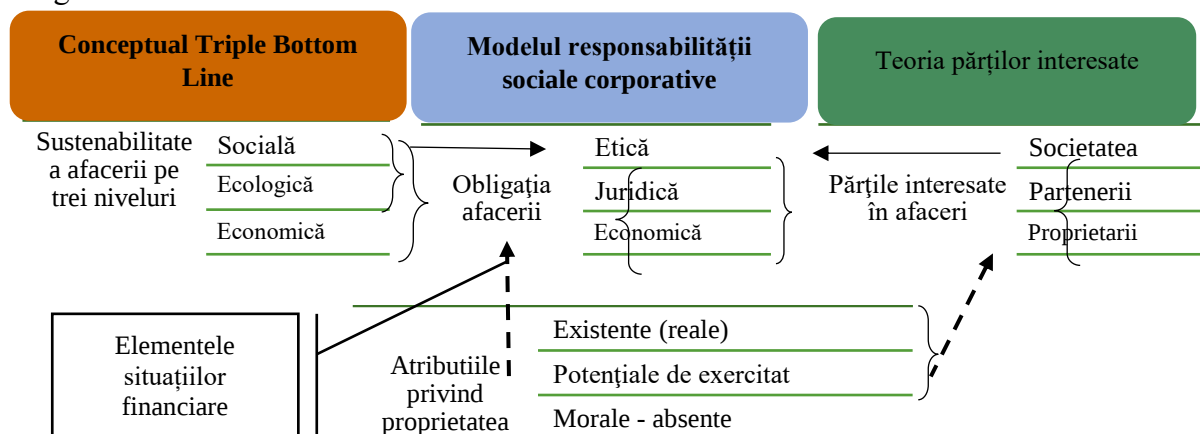

Fig. 1. Schema interacțiunii celor trei teorii ale responsabilității sociale și punctul lor de convergență cu conceptul de raportare financiară

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

La elaborarea acestei scheme, s-a ținut cont de următoarele:

1) responsabilitatea businessului, calificată ca persoană juridică, în cazul intrării în relații de proprietate cu subiecții economici, este reglementată sub aspect legislativ și, pierzând incertitudinea, trece în categoria obligației juridice al cărei aspect economic se realizează prin evaluarea, creșterea și distribuirea beneficiului economic între participanții la aceste relații. Metodologia contabilității și raportării prevede codificarea juridică și evaluarea conținutului economic al obligației juridice, după care urmează recunoașterea capitalului sau a obligațiilor ca elemente ale situațiilor financiare;

2) identificarea tipului de responsabilitate socială, bazată pe stabilirea drepturilor reale și potențiale asupra proprietății asociate a partenerilor socio-economici ai businessului, care prevede recunoașterea cotei acestora în capitalul asociat ca fiind capital uman și natural, în condițiile existenței acestor drepturi.

Businessul, recunoscând obligația de a le îndeplini, își exercită responsabilitatea socială și direcționează o parte din profit pentru susținerea capitalului financiar și non-financiar – capitalul uman și natural. Autorul susține opinia cercetătorilor economici contemporani care afirmă că societatea în ansamblu, ca parte interesată, nu este investorul capitalului asociat și sistemul de responsabilitate îi conferă drepturi morale de a participa la luarea deciziilor manageriale, ceea ce creează premisele exercitării responsabilității etice de către business. Pornind de la cele menționate în această parte a studiului, concluzionăm că recunoașterea competențelor asupra proprietății, în baza cărora se stabilesc obligațiile privind comportamentul social responsabil al businessului, constituie criteriul tranziției la contabilitatea multi-capital și reflectarea în raportare a evenimentelor socio-economice. În contextul examinării factorilor și restricțiilor privind perfecționarea metodologiei contabilității și raportării în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității, s-a constatat că, din cauza lipsei unei metodologii conceptualizate de evaluare a impactului comportamentului social responsabil al businessului, situațiile financiare nu reflectă obligațiile reale sociale, ecologice și manageriale (ESG) privind asigurarea dezvoltării durabile și, ca urmare, nu răspund cererii pentru aceste informații. Sistematizarea surselor științifice studiate, precum și a actelor documentare din domeniul întocmirii situațiilor financiare privind responsabilitatea socială a arătat că, pentru demonstrarea legăturii reciproce dintre exercitarea responsabilității sociale de către business și modificarea valorii capitalului acestuia, precum și pentru evaluarea de către investitori a riscurilor și perspectivelor investițiilor responsabile, au fost dezvoltate trei abordări ale întocmirii situațiilor financiare, bazate cu preponderență pe metricile non-financiare de natură cantitativă și calitativă. Autorul a elaborat un algoritm în trei etape pentru dezvoltarea informațiilor suplimentare privind exercitarea responsabilității sociale de către business, care este prezentat în figura 2.

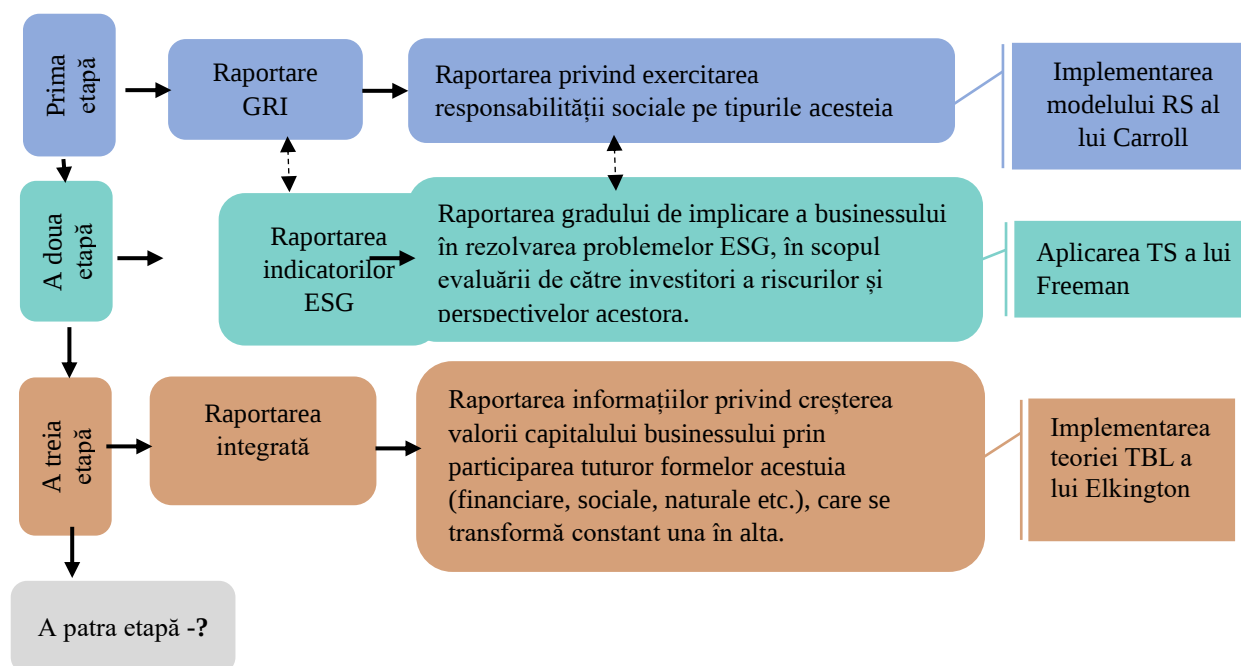

Fig. 2. Algoritmul prezentării informațiilor suplimentare privind respectarea responsabilității sociale de către business

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

Aceste abordări au constituit un răspuns la provocările economiei cunoașterii, legate de asigurarea dezvoltării durabile a businessului și, în ansamblu, a societății. Totodată, autorul a argumentat că, în cadrul aplicării acestora, principiile și metodele contabilității nu sunt utilizate, în consecință, informațiile generate au un caracter auxiliar și nu fac parte din situațiile financiare. Studiarea abordărilor privind prezentarea informațiilor suplimentare despre respectarea responsabilității sociale de către business a permis autorului să formuleze și să argumenteze teza următoare: în cadrul algoritmului este încălcat principiul consecvenței, ceea ce reduce eficiența în atingerea obiectivului de bază – furnizarea către proprietari și alte părți interesate a informațiilor care completează datele financiare, pentru luarea unor decizii investiționale fundamentate în vederea realizării obiectivelor dezvoltării durabile. Analiza premiselor formării abordării metodologice a dezvăluirii informațiilor socio-economice în raportarea businessului a servit drept temei pentru a trage concluzia că recunoașterea responsabilității sociale ca factor al realizării dezvoltării durabile a determinat evoluția metodologiei contabilității și raportării, inclusiv a celei financiare, care este orientată spre stabilirea perimetrului informațional al datelor corespunzătoare. În același timp, abordarea metodologică privind pregătirea raportării de către business reprezintă o componentă prospectivă a metodologiei moderne a contabilității și raportării în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității. Influența conceptului de responsabilitate socială asupra evoluției metodologiei contabilității și raportării este prezentată în figura 3.

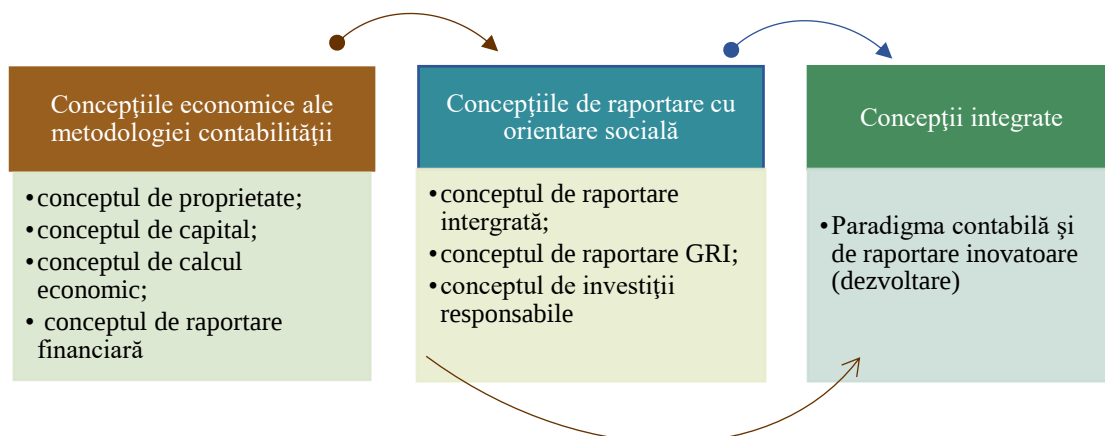

Fig. 3. Influența conceptului de responsabilitate socială asupra dezvoltării metodologiei contabilității și raportării

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

Concluziile formulate au predeterminat examinarea perspectivei dezvoltării unei abordări metodologice a prezentării informațiilor socio-economice în situațiile financiare ale businessului conform IFRS și standardizării europene, precum și analiza tendințelor din Republica Moldova privind dezvăluirea informațiilor despre contribuția businessului responsabil social la dezvoltarea durabilă. Analiza conținutului standardelor internaționale și europene în domeniul întocmirii situațiilor financiare privind dezvoltarea durabilă a permis identificarea unei diferențe fundamentale în abordările lor metodologice: IFRS sunt orientate spre prezentarea informațiilor corecte pentru investitori și acționari, în timp ce standardele europene vizează asigurarea veridicității datelor pentru un cerc larg de părți interesate (stakeholder).

Autorul a constatat că standardizarea raportării în domeniul dezvoltării durabile prevede elaborarea unui format special pentru prezentarea informațiilor privind exercitarea responsabilității sociale de către business:

- în cadrul metodologiei IFRS, atenția se concentrează pe evaluarea economică a responsabilității sociale a businessului și impactul acesteia asupra valorii businessului. Ca rezultat, raportul financiar privind dezvoltarea durabilă devine parte a situațiilor financiare cu destinație generală, care răspund obiectivelor dezvoltării durabile;
- în cadrul metodologiei contabile utilizate de modelul european de contabilitate, accentul se pune pe demonstrarea îndeplinirii de către businessul responsabil social a obligațiilor morale față de societate și mediul înconjurător, ale căror resurse le utilizează, precum și pe evaluarea capacităților financiare ale acestora pentru implementarea agendei ESG. În acest context, raportul privind dezvoltarea durabilă este tratat ca un raport managerial.

Pornind de la cele menționate în această parte a studiului, ajungem la concluzia privind menținerea unei tendințe stabile de delimitare clară a regulilor metodologiei contabilității și a principiilor metodologiei IFRS, ceea ce determină esența abordării socio-economice a pregătirii raportării aferente businessului care se întocmește fie conform principiilor, fie pe baza regulilor. Generalizarea rezultatelor obținute a permis autorului să elaboreze un algoritm pentru trecerea la modelul socio-economic de contabilitate și raportare în contextul paradigmei inovaționale a contabilității, care este prezentat în figura 4.

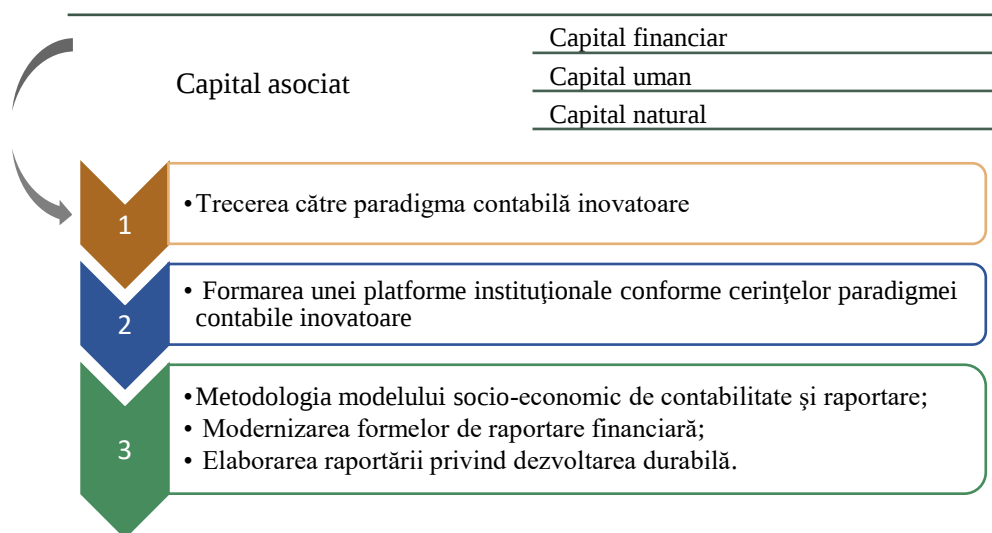

Fig. 4. Algoritmul trecerii la modelul socio-economic de contabilitate și raportare în contextul interpretării moderne a capitalului

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

În partea privind evaluarea tendințelor din Republica Moldova (RM) referitoare la dezvăluirea informațiilor despre contribuția businessului responsabil social la dezvoltarea durabilă, autorul, pe baza datelor oficiale prezentate de Biroul Național de Statistică, a efectuat o analiză a cheltuielilor curente pentru cercetare-dezvoltare (R&D) și a dezvăluit influența acestora asupra indicatorilor macroeconomici ai RM pentru perioada stabilită, precum și a propus spre analiză dinamica interacțiunii businessului din RM cu serviciile ecosistemice. Rezultatele obținute au permis autorului să afirme că: 1) resursele umane continuă să ocupe un loc nesemnificativ în politica de stat privind dezvoltarea economică a RM; 2) pe fundalul creșterii poverii fiscale legate de plățile ecologice în cazul unui nivel relativ stabil al cheltuielilor ecologice interne în RM se menține tendința suportului de stat acordat businessului în calitate de contribuabil. Generalizarea rezultatelor obținute a servit drept bază pentru concluzia că businessul din RM se caracterizează printr-o motivație relativ scăzută pentru inițierea și exercitarea responsabilității sociale.

Capitolul III „Adaptarea metodologiei existente a contabilității și raportării financiare la cerința utilității informației: trecerea la paradigma inovațională a contabilității” este dedicat soluționării mai multor probleme. Prima problemă este elaborarea metodologiei de măsurare a

nivelului de utilitate a informației. Sistematizarea surselor științifice studiate a permis autorului să fundamenteze sub aspect metodologic delimitarea a două modificări ale conceptului caracteristicilor calitative (CCC) ale informației financiare. Pe baza analizei discuțiilor științifice, a fost fundamentată direcția de dezvoltare a metodologiei de măsurare a utilității informației din raportarea financiară ale cărei componente sunt caracteristicile semantice ale informației și valorile lor numerice. Metodologia de măsurare a nivelului de utilitate a informației din raportarea financiară, elaborată de autor, și exprimarea matematică a acesteia se bazează pe adaptarea prevederilor teoriei informației, conform cărora valoarea informației se formează astfel: pe de o parte, deținerea caracteristicilor fundamentale – veridicitate (aspect semantic) și relevanță (aspect pragmatic), evaluarea de referință a fiecăreia având o pondere egală cu 50% în indicatorul integrat de utilitate; pe de altă parte, prezența entropiei ca o măsură a incertitudinii, riscului și imprevizibilității fenomenului. În cadrul metodologiei propuse pentru măsurarea utilității raportării financiare, pentru entropie a fost stabilită o valoare de referință de 10%, conform prevederilor conceptului de materialitate privind nivelul pierderii calității informației pentru acționari. În contextul celor două modificări ale CCC, pe intervalul dat al valorii numerice a utilității (0 până la 1,0) sau (0 până la 100%), se stabilesc coeficienții de entropie ai informației K_{Hj} (tabelul 2):

- $K_{H1} = 0,2$ – pentru raportarea întocmită conform Directivei 2013/34/UE;
- $K_{H2} = 0,4$ – pentru raportarea întocmită conform IFRS.

Vizualizarea aplicării modelului propus este prezentată în tabelul 2.

Tabelul 2. Metodologia de evaluare a utilității informației din raportarea financiară

Categoriile și caracteristicile informației	Elementele evaluării utilității informației				
	Evaluarea etalon		Evaluarea utilității informației		
	Măsură în %	Ponderea specifică, luând în considerare entropia, în fracții	SIRF	Directiva 2013/34/UE	Reglementarea în RM
Semantica: credibilitatea (FV), luând în considerare coeficientul de entropie	50	0,45	0,30	0,40	0,40
Pragmatica: relevanța (R), luând în considerare coeficientul de entropie	50	0,45	0,30	0,40	0,40
Utilitatea globală a informației (U')	100	0,90	0,60	0,80	0,80
Creșterea efectului economic (E):					
inteligibilitatea (E_1)	×	0,05	0,15	0,10	0,10
completitudinea (E_2)	×	0,05	×	×	×
Utilitatea economică a informației (U'')	100	1,0	0,75	0,90	0,90
Îmbunătățirea utilității raportării (UF):	×				
comparabilitate (UF_1)		×	0,10	0,10	0,10
verificabilitate (UF_2)		×	0,10	×	0,10
oportunitatea (UF_3)		×	0,05	×	0,05
Utilitatea informației pentru deciziile manageriale (U)	100	1,0	1,0	1,0	1,15

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

S-a stabilit că neutralizarea entropiei informației contabile se realizează prin aplicarea caracteristicilor suplimentare ale informației, principala dintre acestea fiind comparabilitatea. Informația întocmită conform IFRS prezintă o entropie mai mare, ceea ce determină includerea în CCC a cerințelor de verificabilitate și oportunitate, menite să-i sporească utilitatea. Mecanismul cu trei module de măsurare a utilității raportării financiare a permis formalizarea matematică a sarcinii propuse:

$$U = FV \times (1 - K_{Hj}) + R \times (1 - K_{Hj}) + \sum_{i=1}^n E_i + \sum_{i=1}^n U F_i \quad (1).$$

Al treilea modul al mecanismului de măsurare a utilității informației din raportarea financiară se încheie cu stabilirea limitelor axiometrice ale acesteia pe baza formulei 1:

- $0,80 < U \leq 1,00$ – pentru raportarea întocmită conform Directivei 2013/34/UE;
- $0,60 < U \leq 1,00$ – pentru raportarea întocmită conform IFRS (tabelul 2).

Metodologia propusă de evaluare a utilității informației a fost adaptată la sistemul de raportare financiară al RM. Pe baza analizei prevederilor normelor legislative ale RM, s-a fundamentat că metodologia națională de contabilitate prevede aplicarea CCC a informației elaborate în cadrul IFRS, cu orientarea simultană spre modelul contabil continental. Autorul, pe baza indicatorului de 1,15 al utilității informației din raportarea financiară, cu un prag admisibil de 1,0, a justificat existența unor restricții metodologice în sistemul național de contabilitate, determinate de tentativa de a armoniza cele două modificări ale CCC. Pornind de la cele menționate în această parte a studiului, tragem concluzia privind necesitatea și modalitățile de neutralizare a problemei identificate. Analiza metodologiei propuse a permis evidențierea trăsăturilor principale ale acesteia în ceea ce privește **structura** – care este rezultatul unei simbioze între paradigma grafică a contabilității și paradigma economiei informației; **conținutul** – care arată că în metodologia clasică a contabilității CCC îndeplinește o funcție secundară, în timp ce în metodologia IFRS reprezintă o componentă structurală; **aplicabilitatea** – care permite identificarea restricțiilor utilizării CCC în metodologiile contabile, ce apar în procesul de integrare a metodologiei naționale a contabilității cu IFRS.

Pentru stabilirea perspectivei reflectării în raportarea financiară a rezultatelor contribuției businessului la atingerea obiectivelor dezvoltării durabile, a fost elaborată o metodologie specială, prezentată printr-un algoritm în trei etape.

Algoritm în trei etape, al cărui conținut a fost prezentat mai sus, este ilustrat în figura 5.

Prima etapă a algoritmului, calificată ca etapă pregătitoare, se bazează pe evaluarea triadei conceptelor de responsabilitate socială (conceptul SR).

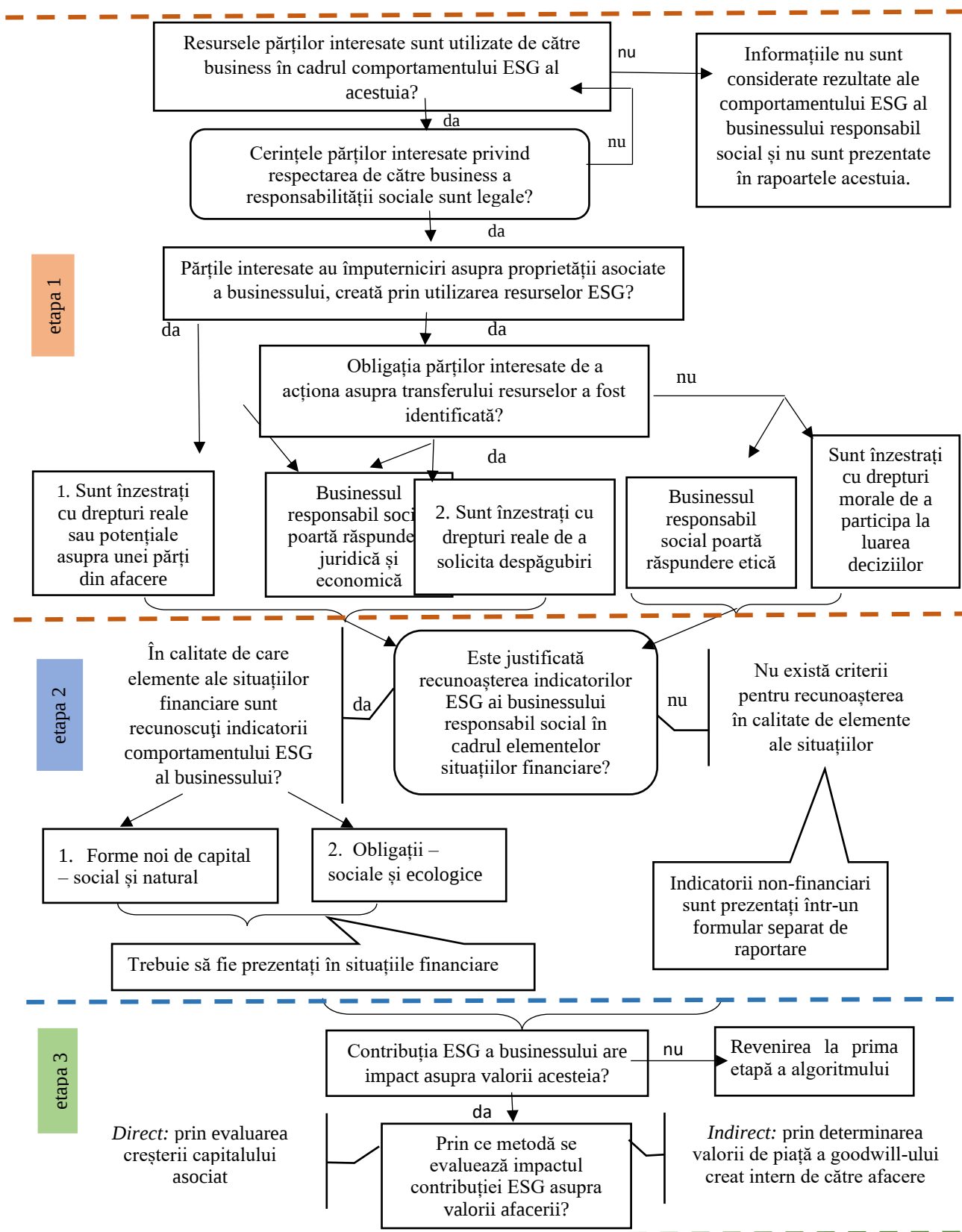

Fig. 5. Algoritmul recunoașterii rezultatelor comportamentului ESG al businessului în contextul tranziției la modelul socio-economic al raportării financiare

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

În această etapă sunt analizate trei componente structurale care formează mecanismul de identificare a responsabilității sociale: prima componentă – identificarea tipului de responsabilitate socială a businessului; a doua componentă – determinarea legalității cerințelor părților interesate față de business; a treia componentă – recunoașterea interesului grupului de părți interesate ca fiind de natură publică, ceea ce conferă drepturilor acestora un caracter abstract. Ca rezultat, autorul a formulat o poziție fundamentală: identificarea tipului de responsabilitate socială, fiind o procedură metodologică, contribuie la tranziția la modelul socio-economic al raportării financiare. **A doua etapă a algoritmului** este chemată să fundamenteze componența obiectelor contabile care asigură reflectarea rezultatelor abordării ESG. Argumentarea autorului se bazează pe identificarea drepturilor părților interesate privind resursele ESG implicate în procesul de creare a proprietății asociate a businessului. Metodologia contabilității și raportării prevede utilizarea abordării juridico-economice pentru pregătirea raportării, și anume codificarea juridică și evaluarea conținutului economic al obligațiilor businessului față de proprietate, după care urmează recunoașterea acestora ca obiecte contabile – capital sau datorii. În cazul absenței bazelor juridice și economice pentru recunoașterea obligațiilor, informațiile privind comportamentul ESG sunt dezvăluite ca informații suplimentare în raportarea non-financiară. **A treia etapă a algoritmului** prevede generalizarea și monitorizarea rezultatelor îndeplinirii responsabilității ESG, evidențiind tranziția la modelul socio-economic al raportării financiare. În cadrul acestei etape se dezvăluie influența directă (indirectă) a contribuției ESG a businessului asupra creșterii capitalului și valorii în ansamblu, în contextul atingerii dezvoltării durabile. Autorul împărtășește opinia cercetătorilor economici contemporani care afirmă că unul dintre factorii ce determină dezvăluirea informațiilor privind comportamentul ESG în raportare este apartenența economiei la categoria țărilor în dezvoltare și, în baza ratingului RM privind indicatorii mondiali de guvernanță ai Băncii Mondiale, s-a demonstrat că țara face parte din această categorie. De asemenea, în baza datelor statistice, autorul evaluează nivelul de pregătire al alcătuitoarelor de rapoarte din RM privind dezvăluirea informațiilor despre exercitarea responsabilității sociale de către business. S-a fundamentat că înțelegerea responsabilității sociale și a esenței indicatorilor ESG este deținută de alcătuitoarele raportului nefinanciar, care reprezintă aproximativ 7% din totalul acestora (41 293 de unități). Acest fapt confirmă că metodologia națională a contabilității și raportării deocamdată nu prevede dezvăluirea informațiilor privind contribuția businessului la atingerea obiectivelor dezvoltării durabile, ceea ce totuși nu exclude tranziția treptată la modelul socio-economic al raportării. Următoarea direcție a cercetării examinate în teza de doctorat a constatat în analiza eficienței metodologiei contabilității în RM în contextul paradigmei contabile inovaționale. Autorul împărtășește opinia cercetătorilor autohtoni contemporani în domeniul contabilității și raportării

care afirmă că perfecționarea cadrului legislativ și normativ al RM în acest domeniu este determinată de alegerea între elaborarea unei metodologii contabile eficiente autoidentice și reglementarea contabilității pe baza abordărilor internaționale – fie Directiva 2013/34/UE, fie Conceptul IFRS. Actualitatea acestei alegeri crește în contextul recunoașterii rolului responsabilității sociale a businessului, ceea ce determină dezvăluirea informațiilor conform agendei ESG. Pornind de la premisele analizate, autorul concluzionează despre necesitatea cercetării stării actuale a sistemului național de contabilitate și determinarea perspectivelor de transformare a acestuia în model socio-economic. Analiza conținutului cadrului normativ și legal în domeniul contabilității din RM, precum și a actelor internaționale (Conceptul IFRS și Directiva 2013/34/UE), care conțin cerințele privind dezvăluirea informațiilor în cadrul agendei ESG, a constituit **prima etapă** a cercetării eficienței metodologiei contabilității în RM. În cadrul acesteia au fost identificate elementele de comparație prezentate în tabelul 3, care caracterizează deosebiriile dintre metodologia IFRS și metodologia contabilității și raportării din RM.

Tabelul 3. Caracteristica comparativă a Conceptului IFRS și a metodologiei contabilității Republicii Moldova

Nr.	Element al analizei de conținut	Caracteristica generală a elementului analizei de conținut	
		Conform IFRS	Conform actelor legislative și normative ale RM
I.	Caracteristicile metodologice ale orientării către modelul contabil		
1	Conceptul de raportare financiară	„Utilitatea”: 1) este orientată spre luarea deciziilor pentru creșterea potențialului economic; 2) se adresează principalelor grupuri de utilizatori – investitori și creditori; 3) se determină conform conceptului de valoare justă; 4) presupune un element de bază – resursele economice.	„Acuratețea”: 1) este orientată spre luarea deciziilor economice de către un cerc larg de utilizatori; 2) se adresează unui cerc larg de utilizatori, inclusiv autorităților publice și opiniei publice; 3) se determină conform conceptului de cost; 4) presupune un element de bază – evenimentul economic.
2	Valoarea justă	Este orientată spre evaluarea evenimentelor viitoare	Este orientată spre evaluarea evenimentului în desfășurare
3	Metodologia determinării valorii reevaluate	Valoarea reevaluată = Valoarea justă la data reevaluării – (Amortizarea cumulată și pierderea din depreciere)	La data reevaluării: Valoarea reevaluată = Valoarea justă – (Amortizarea cumulată și pierderea din depreciere)
II.	Contradicțiile metodologice ale sistemului de contabilitate din RM în orientarea către modelul contabil		
1	Conceptul comparabilității	Este clar identificat și se diferențiază de consecvență	Se identifică cu consecvență
2	Caracterul elementului contabil	Univocitate și claritate	Dual și logic contradictoriu
3	Condițiile pentru recunoașterea unui activ	▪ Dreptul cu potențial de a genera beneficii economice; ▪ Există; ▪ Este controlat	▪ Resurse economice ca rezultat al evenimentelor economice; ▪ Identificat; ▪ Controlat; ▪ În cazul utilizării, generează beneficii economice

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

A doua etapă a permis autorului, pe baza dezvăluirii esenței elementelor analizate, să fundamenteze sub aspect conceptual cauzele diferențelor identificate. Totalurile fundamentării

conceptuale a cauzelor diferențelor identificate se regăsesc în următoarele recomandări ale autorului: 1) actualizarea aparatului conceptual al sistemului național de contabilitate în scopul îmbunătățirii coerenței metodologice, în special, privind faptul economic care inițiază contabilitatea ca acțiune și în același timp reprezintă obiect de contabilizare și analiză; 2) revizuirea abordării metodologice privind recunoașterea ca element al Conceptului IFRS și clarificarea componenței criteriilor de recunoaștere a activelor ca resursă; 3) înlocuirea termenului „resursă economică” cu „resursă care întrușipează dreptul patrimonial”. Analiza evaluării conceptuale efectuate a metodologiei contabilității și raportării din RM, care este examinată ca un element potențial pentru perfecționarea acesteia în contextul tranziției la paradigma contabilă inovațională, permite evidențierea trăsăturilor-cheie. Din punct de vedere structural, evaluarea conceptuală este prezentată în două etape: analiza conținutului și interpretarea conceptuală. Din perspectiva conținutului, această evaluare arată că metodologia contabilității din RM demonstrează o serie de contradicții logice apărute ca urmare a integrării elementelor structurale ale metodologiei contabile și ale IFRS, iar din perspectiva aplicabilității metodologice, reprezintă o continuare logică a evaluării CCC, consfințită în metodologia contabilității din RM.

Capitolul IV „*Metodologia contabilizării anumitor obiecte pe baza abordării multi-capital a paradigmei inovaționale a contabilității*” este orientat spre elaborarea metodologiei contabilizării plăților angajaților pentru munca de natură nematerială pe baza acțiunilor (sau altor instrumente de capital), care constituie un atribut al paradigmei inovaționale a contabilității, în cadrul căreia locul central îl ocupă paradigma grafică cu conceptul extins de capital și paradigma economiei informaționale. Sistematizarea surselor științifice a permis autorului să fundamenteze definirea capitalului uman ca un factor-cheie al creării valorii adăugate în economia cunoașterii, determinată de natura duală a acestuia: pe de o parte – munca de natură nematerială care are origine personală; pe de altă parte – investiția care are valoare. Autorul susține opinia cercetătorilor economici contemporani care afirmă că, potrivit metodologiei contabilității, rezultatul factorului de producție se reflectă în cadrul activelor nemateriale specifice, iar sursa apariției acestora – capitalul uman – se înregistrează în pasive pentru recunoașterea drepturilor proprietarilor acestora – angajaților care prestează muncă de natură nematerială. Astfel, se efectuează remunerarea pentru munca de natură nematerială. Conform conceptului de proprietate, în raportare (bilanț) trebuie reflectate interesele proprietarilor care investesc fonduri în business și obțin venituri din capitalul investit, ceea ce presupune îndeplinirea condiției de transformare a capitalului uman în capital financiar. În cadrul soluției metodologice propuse, recunoașterea remunerării angajaților pentru munca de natură nematerială, pe baza instrumentelor de capital propriu, se realizează prin calificarea acestora în calitate de capital uman. La executarea instrumentelor de capital propriu, angajatului i se acordă un pachet de acțiuni ordinare, în urma căruia mărimea capitalului social se

modifică, în timp ce structura acestuia rămâne neschimbată. Abordarea prin care capitalul financiar și cel uman (precum și cel natural) asigură competitivitatea businessului și, ca urmare, este susținută în mod garantat de același mecanism contabil, este denumită „contabilitate multi-capital”. Autorul împărtășește opinia cercetătorilor conform căreia pentru reflectarea în contabilitate a operațiunilor privind exercitarea instrumentelor de capital propriu este oportună deschiderea unor subconturi la conturile „Prime de capital” sau „Rezerve”. Fundamentarea abordării metodologice pentru contabilizarea operațiunilor privind remunerarea angajaților pe baza instrumentelor de capital propriu prevede deschiderea unui set de conturi sintetice, subconturi și conturi analitice pe baza Planului general de conturi contabile, prezentate în tabelul 4.

Tabelul 4. Conturile sintetice și analitice propuse pentru evidența operațiunilor legate de capitalul uman și natural

Codurile conturilor și subconturilor	Denumirea conturilor și subconturilor
Conturi	
contul 134	Resurse ecologice
contul 135	Amortizarea și deprecierea resurselor ecologice
contul 153	Activele planului de pensii cu plăți stabilite
contul 324	Rezerve ale capitalului uman
contul 325	Rezerve ale capitalului natural
contul 371	Capital uman
contul 372	Capital natural
contul 373	Alte forme de capital non-financiar
contul 429	Datorii pe termen lung estimate ale planului de pensii
contul 539	Datorii curente estimate ale planului de pensii
contul 545	Obligație curentă de executat în cadrul contractelor PPP
Subconturi	
subcontul 1424	Investiții în angajații care prestează muncă de natură nematerială (în cadrul contului 142 “Investiții financiare pe termen lung în părți afiliate”)
subcontul 2525	Investiții în angajații care prestează muncă de natură nematerială (în cadrul contului 252 “Investiții financiare curente în părți afiliate”)
subcontul 3133	Capital nevărsat privind acordarea de opțiuni angajaților care prestează muncă de natură nematerială (în cadrul contului 313 “Capital nevărsat”)
subcontul 3173	Capitalul uman al angajaților pe baza acordării instrumentelor de participare (în cadrul contului 317 “Prime de capital”)
subcontul 3174	Venituri din diferența dintre valoarea de piață și valoarea nominală a acțiunilor
subcontul 3431	Rezerve din reevaluarea capitalului financiar (în cadrul contului 343 “Rezerve din reevaluare”)
subcontul 3432	Rezerve din reevaluarea planului de pensii
subcontul 3433	Rezerve din reevaluarea activelor angajaților care prestează muncă de natură nematerială
subcontul 3434	Rezerve din reevaluarea activelor și resurselor ecosistemice
subcontul 3441	Active ecosistemice utilizate în scopuri sociale (în cadrul contului 344 “Alte elemente de capital propriu”)
subcontul 4281	Obligație în cadrul contractelor PPP (în cadrul contului 428 “Alte datorii pe termen lung”)
subcontul 5386	Provizioane pentru menținerea resurselor ecologice (în cadrul contului 538 “Provizioane curente”)
subcontul 7119	Valoarea contabilă a resurselor ecologice (în cadrul contului 711 “Costul vânzărilor”)
Conturi analitice	
contul analitic 41252	Datorii convertibile privind împrumuturile angajaților care prestează muncă de natură nematerială
contul analitic 51272	Datorii convertibile privind împrumuturile angajaților care prestează muncă de natură nematerială

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

Modelul general de evidență a operațiunilor privind remunerarea angajaților pe baza instrumentelor de capital propriu este prezentat în tabelul 5. Analiza premiselor implementării abordării metodologice de recunoaștere a capitalului uman în componența capitalului businessului a conturat necesitatea unei evaluări fiabile a acestuia.

Tabelul 5. Modelul general de evidență a operațiunilor privind remunerarea angajaților pe baza instrumentelor de capital propriu

Momentul recunoașterii	Conținutul operațiunii	Conturile corespunzătoare	
		Debit	Credit
Remunerații pe bază de acțiuni	Atribuirea drepturilor de exercitare a opțiunilor angajaților care prestează muncă de natură nematerială	313 „Capital nevărsat”, subcontul 3133 „Capital nevărsat privind acordarea de opțiuni angajaților care prestează muncă de natură nematerială”	317 „Prime de capital”, subcontul 3173 „Capitalul uman al angajaților pe baza acordării instrumentelor de participare” sau 324 „Rezerve ale capitalului uman”, subcontul 3241 „Rezerve pentru transformarea capitalului uman pe baza acordării instrumentelor de participare”
	Recunoașterea produselor (serviciilor) inovatoare	111 „Imobilizări necorporale în curs de execuție”, 112 „Imobilizări necorporale în exploatare” sau 261 „Cheltuieli anticipate curente”	313 „Capital nevărsat”, subcontul 3133 „Capital nevărsat aferent acordării de opțiuni angajaților care prestează muncă nematerială”
Emisiunea suplimentară la atribuirea drepturilor	Majorarea capitalului social la valoarea nominală	317 „Prime de capital”, subcontul 3173 „Capitalul uman al angajaților pe baza acordării instrumentelor de participare” sau 324 „Rezerve ale capitalului uman”, subcontul 3241 „Rezerve pentru transformarea capitalului uman pe baza acordării instrumentelor de participare”	311 „Capital social” subcontul 3115 „Acțiuni ale quasi-acționarilor”
Exercitarea atribuirii drepturilor	Recunoașterea primelor de emisiune determinate de diferența dintre valoarea nominală și prețul de executare	317 „Prime de capital”, subcontul 3173 „Capitalul uman al angajaților pe baza acordării instrumentelor de participare” sau 324 „Rezerve ale capitalului uman”, subcontul 3241 „Rezerve pentru transformarea capitalului uman pe baza acordării instrumentelor de participare”	317 „Prime de capital”, subcontul 3174 „Venituri din diferența dintre valoarea de piață și valoarea nominală a acțiunilor”

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

Conducându-se după recomandările IFRS 2, autorul, pe baza datelor relevante din situațiile financiare oficiale și rapoartele conducerii companiilor analizate din Republica Moldova (Mold-Cargo S.A, Cricova S.A., Efes-Vitanta Moldova Brewery S.A., Mold-Nord S.A.), demonstrează aplicarea metodelor Black-Scholes-Merton și a modelului binomial. Rezultatele obținute au demonstrat oportunitatea implicării angajaților care prestează muncă de natură nematerială în aceste forme de remunerare și au asigurat eficiența mecanismului de contabilizare a remunerațiilor pe bază de acțiuni. Rezultatul acestei soluții metodologice se regăsește în următoarele concluzii: 1) evaluarea fiabilă a valorii opțiunilor demonstrează legătura dintre paradigma diagrfică a contabilității, bazată pe abordarea multi-capital și paradigma economiei informaționale; 2)

metodologia de contabilizare a operațiunilor de remunerare a angajaților prin instrumentele de capital propriu constituie un potențial de perfecționare a metodologiei contabilității și raportării financiare. Dat fiind acest fapt, a fost justificată necesitatea formulării de către metodologia contabilității și raportării financiare din RM a prevederilor pentru prezentarea informațiilor privind capitalul uman ca rezultat al participării businessului la asigurarea dezvoltării durabile a societății.

Următoarea direcție a cercetării o reprezintă aspectele metodologice ale recunoașterii și contabilizării planurilor de pensii cu plăți stabilite în cadrul abordării multi-capital. Sistematizarea surselor științifice i-a permis autorului să identifice criteriile de determinare a capitalului social și să constate că în majoritatea studiilor această categorie este tratată ca un ansamblu de resurse care asigură obținerea beneficiilor economice viitoare și sunt generate de către subiecții sociali. În același timp, subiecții sociali au interese similare în cadrul businessului (de exemplu, participarea la obligațiunile sociale, planurile de pensii, programele de suport social, asociațiile profesionale) și interacționează pe baza unui contract social (acord) de asociere. Analiza complexă a lucrărilor științifice i-a permis autorului să definească capitalul social ca un produs al capitalului uman, având caracteristici socio-economice similare: care este specific subiecților sociali (relațiilor), format de mediul instituțional, modifică valoarea în timp, necesită un suport investițional și influențează valoarea totală a businessului. În acest context, autorul a avansat teza că capitalul social, la fel ca și capitalul financiar și uman, trebuie să fie păstrat conform aceluiași mecanism de contabilizare și să aibă o participare garantată și egală în gestionarea businessului. Procedura metodologică de identificare a responsabilității sociale în raport cu planurile de pensii a permis demonstrarea faptului că acestea îmbină trăsăturile capitalului social și financiar și au în același timp o dimensiune juridică și economică. Sinteza rezultatelor identificării efectuate servește drept bază pentru a concluziona că, în cazul acestui tip de investiții, predomină conținutul financiar, iar caracterul lor social se manifestă cu preponderență prin specificul contractului (acordului) social, în special, că plățile de pensii sunt strict adresate subiecților sociali. Se argumentează că nu există baze metodologice pentru includerea capitalului social în bilanț – atât ca resursă de utilizat, cât și ca capital de menținut și de transformat ulterior în capital financiar. La elaborarea abordării metodologice pentru contabilizarea unui plan de pensii cu plăți stabilite, s-a determinat că sursa apariției investițiilor businessului (activelor planului) o constituie obligațiile sale față de participanții planului, ceea ce implică recunoașterea datoriilor corespunzătoare în bilanț. Incertitudinea privind cuantumul și termenul viitoarelor plăți justifică oportunitatea contabilizării acestora în contul „Datorii estimate”. Sistematizarea operațiunilor în cadrul unui plan de pensii cu plăți stabilite este prezentată în tabelul 6 și prevede utilizarea conturilor și subconturilor propuse de autor (tabelul 4).

Tabelul 6. Modelul general de reflectare a operațiunilor în cadrul unui plan de pensii cu plăți stabilite

Nr.	Conținutul operațiunii	Conturile corespunzătoare	
		Debit	Credit
1	S-au efectuat defalcări la asigurările de pensii din salariu	531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”	429 „Datorii pe termen lung estimate ale planului de pensii”
2	S-au reflectat contribuțiile la activele planului de pensii	153 „Activele planului de pensii cu plăți stabilite”	242 „Conturi curente în monedă națională”
3	S-au calculat veniturile actuariale ale planului de pensii	153 „Activele planului de pensii cu plăți stabilite”	622 „Venituri financiare”, subcontul 6229 „Venituri financiare determinate prin actualizare”
4	S-au recunoscut cheltuielile actuariale generate de scontarea obligațiilor pe termen lung	722 „Cheltuieli financiare”, subcontul 7227 „Cheltuieli financiare determinate prin scontare”	429 „Datorii pe termen lung estimate ale planului de pensii”
5	S-a recunoscut cota curentă a plăților planului de pensii	429 „Datorii pe termen lung estimate ale planului de pensii”	539 „Datorii curente estimate ale planului de pensii”
6	S-au primit mijloace pentru plata pensiei calculate	242 „Conturi curente în monedă națională”	153 „Activele planului de pensii cu plăți stabilite”
7	S-au achitat datoriile curente de pensii	539 „Datorii curente estimate ale planului de pensii”	242 „Conturi curente în monedă națională”
8	S-a reflectat rezultatul reevalării planului de pensii la data întocmirii raportului (profit actuarial)	153 „Activele planului de pensii cu plăți stabilite”	343 „Rezerve din reevaluare”, subcontul 3432 „Rezerve din reevaluarea planului de pensii”

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

Totalurile fundamentării metodei de contabilizare a operațiunilor elaborate în cadrul unui plan de pensii cu plăți stabilite, se regăsesc în concluzia potrivit căreia aceasta poate fi examinată în calitate de potențial de perfecționare a metodologiei contabilității și raportării financiare în contextul tranziției la paradigma inovațională a contabilității. Analiza tendințelor privind mecanismul de susținere a economiei RM prin resursa investițională a planurilor de pensii cu plăți stabilite (fondurilor de pensii facultative) a arătat că în prezent acesta nu este implementat. Fondurile de pensii facultative nu s-au răspândit încă pe scară largă, însă existența premiselor instituționale permite examinarea acestui mecanism ca un instrument de dezvoltare durabilă prospectivă, iar Legea privind fondurile de pensii facultative nr. 198 din 20.11.2020 își va găsi aplicarea practică.

Următoarea direcție a cercetării este elaborarea unei abordări metodologice a recunoașterii și contabilizării resurselor naturale în contextul evaluării dezvoltării durabile. În baza sistematizării surselor științifice, s-a argumentat că ignorarea valorii reale a resurselor naturale și a serviciilor ecologice implicate de business în procesul de creare a bunurilor economice conduce la denaturarea informațiilor din raportarea financiară elaborată în cadrul conceptului de bilanț dinamic, unde abordarea bazată pe costuri determină o neconcordanță metodologică între evaluarea financiară a resurselor naturale și valoarea lor economică. Autorul împărtășește opinia cercetătorilor economici contemporani care afirmă că: 1) capitalul natural reprezintă o contribuție

non-financiară la capitalul businessului a părților interesate, fiind o sursă de flux durabil de resurse naturale reale și servicii ecologice, care asigură în viitor veniturile din utilizarea acestora. Sistematizarea surselor științifice i-a permis autorului să definească capitalul natural ca un capital care urmează să fie menținut și care posedă o serie de caracteristici economice specifice capitalului financiar și uman: generează profit în viitor, se depreciază în timp, necesită suport investițional și influențează valoarea totală a businessului; 2) păstrarea capitalului natural trebuie realizată pe baza unui mecanism de contabilizare unic cu capital financiar și uman, în conformitate cu schema de repartizare a profitului, potrivit conceptului de menținere a capitalului. Recunoașterea capitalului natural se efectuează pe baza unei abordări metodologice de identificare, compusă din trei elemente structurale: *identificarea participanților la tranzacția* legată de utilizarea resurselor naturale; *conferirea formei juridice* prin atribuirea drepturilor proprietarilor și stabilirea obligațiilor acestora privind exercitarea drepturilor asupra resurselor naturale; *evaluarea conținutului economic* prin măsurarea monetară a beneficiilor obținute din utilizarea resurselor naturale. În acest context, este argumentată oportunitatea aplicării *metodei capitalului* în cazul acordării unei subvenții guvernamentale nemonetare sub formă de teren și recunoașterii capitalului natural în secțiunea „Capital” a bilanțului. Analiza premiselor implementării abordării metodologice de recunoaștere a capitalului natural în cadrul capitalului businessului a conturat necesitatea unei evaluări fiabile a acestuia. Autorul a constatat că problema privind evaluarea capitalului natural care urmează să fie menținut este direct legată de evaluarea capitalului disponibil pentru utilizare – resursele naturale și ecologice. Împărtășind poziția cercetătorilor economici contemporani privind aplicarea abordării venitului pentru evaluarea resurselor naturale (activelor ecosistemice) și a resurselor ecologice, autorul a argumentat oportunitatea metodei SMOG, bazată pe evaluarea standardizată a fluxurilor viitoare nete de numerar scontate, acceptată de metodologia IFRS, care corespunde cel mai mult paradigmei inovaționale a contabilității, ale cărei componentă-cheie sunt paradigma diagramei a contabilității și paradigma economiei informaționale. Pentru aplicarea practică a abordării metodologice de contabilizare a capitalului natural disponibil pentru utilizare (activului ecosistemic și resurselor ecologice) și a capitalului natural de menținut, autorul a analizat datele contabile relevante ale companiilor din RM (Mold-Nord S.A., SRL AGDAV, SRL LEMISONA ș.a.) și a argumentat aplicarea metodei SMOG. Analiza informațiilor a arătat că în cadrul întreprinderilor selectate evaluarea terenurilor agricole se efectuează prin metoda costului istoric, prevăzută de metodologia actuală a contabilității RM. Întreprinderile menționate utilizează anual îngrășăminte minerale pentru menținerea productivității terenurilor, ceea ce indică deprecierea acestora, deși costul îngrășămintelor minerale este inclus în mod consecvent în costul produselor fabricate. S-a constatat că practica analizată, chiar și în condițiile respectării formale a principiilor conceptului de bilanț dinamic,

generează un decalaj metodologic între evaluarea contabilă și deprecierea efectivă a terenurilor și serviciilor ecosistemice. Pentru a neutraliza acest decalaj metodologic, a fost elaborat un mecanism de contabilizare a operațiunilor legate de recunoașterea capitalului natural în cazul primirii subvenției nemonetare. Modelul propus de recunoaștere a celor două tipuri de capital natural spre utilizare – activul ecosistemic și resursele ecologice – prevede utilizarea unor conturi și subconturi speciale (tabelul 4) și este prezentat în tabelul 7.

Tabelul 7. Modelul general de recunoaștere a celor două tipuri de capital natural spre utilizare – a activului ecosistemic și a resurselor ecologice

Momentul recunoașterii	Conținutul operațiunii	Conturile corespunzătoare	
		Debit	Credit
Primirea subvenției în calitate de activ nemonetar	Recunoașterea inițială a activului primit sub formă de subvenție	122 „Terenuri”	428 „Alte datorii pe termen lung”, subcontul 4281 „Obligație în cadrul contractelor PPP”
	Recunoașterea inițială a serviciilor ecosistemice	134 „Resurse ecologice”	428 „Alte datorii pe termen lung”, subcontul 4281 „Obligație în cadrul contractelor PPP”
Reflectarea intereselor participanților non-financiari la business	Recunoașterea contribuției participantului non-financiar	428 „Alte datorii pe termen lung”, subcontul 4281 „Obligație în cadrul contractelor PPP”	545 “Obligație curentă de executat în cadrul contractelor PPP”
	Recunoașterea cotei curente a contribuției participantului non-financiar în componența capitalului	545 “Obligație curentă de executat în cadrul contractelor PPP”	344 „Alte elemente ale capitalului propriu”, subcontul 3441 „Active ecosistemice utilizate în scopuri sociale”
	Recunoașterea participantului non-financiar al businessului – a mediului înconjurător	428 „Alte datorii pe termen lung”, subcontul 4281 „Obligație în cadrul contractelor PPP”	545 “Obligație curentă de executat în cadrul contractelor PPP”
	Recunoașterea cotei curente a contribuției participantului non-financiar în componența capitalului	545 “Obligație curentă de executat în cadrul contractelor PPP”	372 “Capital natural”
Menținerea capitalului natural	Recunoașterea costurilor pentru menținerea calității resurselor ecologice	134 „Resurse ecologice”	538 „Provizioane curente”, subcontul 5386 „Provizioane pentru menținerea resurselor ecologice”
	Constituirea rezervei pentru menținerea capitalului natural	332 „Profit nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți”. subcontul 3321 „Profit nerepartizat (pierdere) al capitalului financiar”	325 „Rezerve ale capitalului natural”
Reflectarea degradării (deprecierii) resurselor ecologice	Amortizarea resurselor ecologice	711 „Costul vânzărilor”, subcontul 7119 „Valoarea contabilă a resurselor ecologice”	135 „Amortizarea și deprecierea resurselor ecologice”
Data expirării contractului PPP	Închiderea contului subvenției	344 „Alte elemente de capital propriu”, subcontul 3441 „Active ecosistemice utilizate în scopuri sociale”	332 „Profit nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți”, subcontul 3321 „Profit nerepartizat (pierdere) al capitalului financiar”

Sursa: elaborat de autor pe baza rezultatelor cercetării.

Rezultatul fundamentării soluției metodologice de contabilizare a capitalului natural spre utilizare (activul ecosistemic și resursele ecologice) și a capitalului natural de menținut se regăsește în următoarele concluzii: 1) metodologia propusă este examinată în calitate de potențial al perfecționării metodologiei contabilității și raportării în contextul tranziției la paradigma inovațională a contabilității; 2) în ceea ce privește includerea capitalului natural în bilanț ca un capital ce urmează a fi menținut și trecerea sistemului de contabilitate la abordarea multi-capital, metodologia IFRS demonstrează o adaptare flexibilă la cerințele de dezvoltare a informațiilor privind atingerea obiectivelor dezvoltării durabile. În cadrul cercetării interdisciplinare din teză sunt analizate tendințele măsurării resurselor naturale în RM pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Datele obținute permit autorului să formuleze concluzia privind abordarea asimetrică a formării contribuției la indicatorii macroeconomici (valoarea producției industriale – VIP și valoarea adăugată brută – GVA) ai tipurilor activității economice a RM, care sunt direct legate și conexate cu utilizarea resurselor naturale, ceea ce este determinat de modelul de evaluare adoptat prin legislație. Acest model, conform conceptului de bilanț dinamic, nu ia în considerare rolul factorului de timp în evaluarea la valoarea actualizată și nu prevede procedura de scontare. Pe baza rezultatelor cercetării, metodologia contabilității din RM se caracterizează ca una tradițională, ceea ce însă nu exclude posibilitatea perfecționării acesteia pe baza paradigmei inovaționale a contabilității, în scopul alinierii la Strategia Națională „Moldova Europeană-2030”.

Capitolul V *„Direcțiile de modernizare a raportării financiare și a ESG în contextul paradigmei inovaționale a contabilității”* dezvăluie tendințele și căile de modernizare a raportării financiare a businessului în contextul crizei în metodologia contabilității și raportării din secolul XXI. Propunerea inovatoare de modernizare a raportării businessului o constituie harta sistemului echilibrat de indicatori (BSC), care servește drept instrument al contabilității manageriale. Se argumentează că BSC caracterizează mecanismele de creare a valorii durabile a activelor nete pentru acționari pe baza inovațiilor dezvoltate în cadrul segmentului de business „Dezvoltare și instruire”, care formează componenta unor astfel de obiecte contabile, cum ar fi imobilizările necorporale, și sunt utilizate în segmentele de business „Procese interne” și „Relații cu clienții”. Pentru a asigura aplicabilitatea practică, harta BSC a fost elaborată pe baza datelor relevante din situațiile financiare oficiale și rapoartele conducerii companiilor din Republica Moldova – Mold-Cargo S.A. și Mold-Nord S.A. Harta BSC care a fost propusă prevede extinderea componentei indicatorilor, inclusiv a celor financiari și nefinanciari, care nu sunt limitați de formatul situațiilor financiare, și este construită pe baza unui algoritm în cinci etape:

- 1) identificarea obiectivelor businessului pentru fiecare dintre cele patru perspective;
- 2) identificarea indicatorilor și a metricilor acestora, care cuprind strategiile creșterii durabile a veniturilor și productivității pe fiecare dintre cele patru perspective;

- 3) stabilirea valorii fiecărui indicator identificat în dinamica temporală pentru monitorizare și analiză în atingerea obiectivelor businessului;
- 4) formularea esenței inițiativelor (măsurilor) pentru acțiuni și evaluarea impactului lor asupra valorii capitalului în realizarea indicatorului de creștere durabilă și performanță, conform obiectivului businessului;
- 5) elaborarea hărții BSC care dezvăluie informațiile în dinamica temporală pentru fiecare perspectivă.

Analiza hărții BSC, care este examinată ca un element inovator al metodologiei moderne a contabilității și raportării, a permis evidențierea trăsăturilor principale ale acesteia: după **conținut**, reprezintă rezultatul integrării contabilității manageriale strategice și a paradigmei economiei informaționale; după **structură**, asigură evaluarea impactului fiecărei perspective strategice asupra dinamicii activelor nete ale businessului, creând baza analitică pentru monitorizarea atingerii obiectivelor dezvoltării durabile; după **componenta elementelor**, determină exact baza integrării indicatorilor statistici ai stării mediului înconjurător și social, care interacționează cu businessul, și identifică relația acestora cu indicatorii financiari-cheie ai eficienței; după aplicabilitatea metodologică, servește drept bază pentru planificarea strategică și managementul businessului, contribuind la dezvoltarea raportării manageriale orientate spre controlul sistematic al realizării obiectivelor strategice, precum și oferă o bază metodologică pentru pregătirea Raportului privind dezvoltarea durabilă. Interpretarea și demonstrarea soluției inovatoare de elaborare a hărții BSC justifică concluzia privind faptul că metodologia de elaborare a acesteia reprezintă o componentă prospectivă a metodologiei moderne a contabilității și raportării, în contextul tranziției la paradigma inovațională a contabilității

Una dintre direcțiile de modernizare a raportării businessului este modelul de tranziție a informației de la bilanțul static (BS) la datele bilanțului dinamic (BD) elaborat, care reunește două aspecte noi ale paradigmei diagrame a contabilității: abordarea multi-capital și abordarea dualistă. Acest model prevede o simbioză a conceptelor bilanțului static și dinamic (pentru fiecare obiectiv – propriul bilanț) și metodologia prezentării informațiilor în raportarea businessului, care răspunde cerințelor agendei dezvoltării durabile. Autorul argumentează că utilizarea abordării multi-capital privind reflectarea evenimentelor socio-economice în contabilitatea și raportarea businessului, care, pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, este considerată ca un sistem cu trei componente, determină nu doar modernizarea raportării financiare – în special, a bilanțului și a Raportului privind modificările capitalului propriu – ci și formarea unei **noi configurații** a raportării businessului, care asigură integrarea informațiilor în scopurile contabilității manageriale, contabilității financiare și dezvoltării durabile.

Abordarea metodologică inovatoare pentru dezvoltarea informațiilor în raportarea businessului prevede: 1) delimitarea clară a aplicării conceptelor de bilanț, determinată de scopul lor (bilanțul dinamic, întocmit pe baza principiului costului, este utilizat de sistemul de contabilitate managerială, ceea ce contribuie la formarea conceptului de contabilitate managerială; bilanțul static modernizat, întocmit pe baza practicilor actuale ale IFRS, care asigură integrarea flexibilă a abordării multi-capital a metodologiei contabilității și raportării, reprezintă o formă-cheie a raportării financiare a businessului social responsabil); 2) transformarea conceptului tradițional de proprietate, limitat la drepturile formale de posesie, într-un concept de proprietate extinsă, care cuprinde capitalul financiar, uman și natural, asigurând unitatea metodologică a indicatorilor financiari și a indicatorilor contribuției businessului responsabil social la dezvoltarea durabilă. În noua configurație a raportării businessului, imperativul îl constituie recalcularea articolelor bilanțurilor menționate, determinată de diferența obiectivelor pentru care sunt întocmite. În cadrul cercetării din teza de doctorat a fost elaborat un mecanism de tranziție a informațiilor de la bilanțul static la datele bilanțului dinamic, care prevede pași consecutivi (fig. 6):

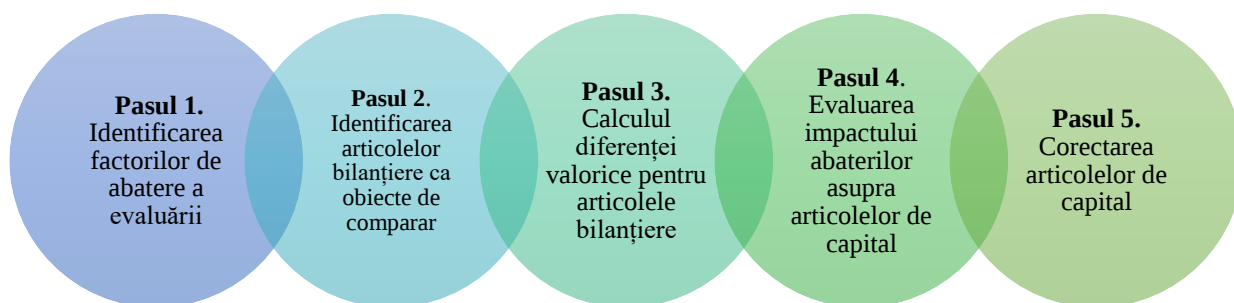

Fig. 6. Modul de transformare a datelor bilanțului static în indicatorii bilanțului dinamic

Sursa: elaborat de autor.

În cadrul primului pas au fost identificați următorii factori de abatere în evaluarea valorică a articolelor bilanțiere, determinați de diferențele conceptuale dintre bilanțul static și bilanțul dinamic (calculul amortizării, aplicarea judecății profesionale la identificarea drepturilor patrimoniale asupra proprietății asociate a businessului, evaluarea activelor la data întocmirii bilanțului), iar în cadrul celui de-al doilea pas – articolele bilanțiere care urmează a fi recalculate. Pe baza rezultatelor pașilor 1 și 2, se realizează pasul 3, în cadrul căruia se efectuează recalcularea articolelor bilanțiere la trecerea de la structura bilanțului static la structura bilanțului dinamic. Pentru demonstrarea rezultatului recalculării, a fost elaborat Raportul „**Transformarea articolelor bilanțiere**”.

Evaluarea impactului asupra articolelor de capital (pasul 4) a abaterii identificate este prezentată în Raportul „Transformarea profitului nerepartizat și a altor articole de capital la trecerea de la bilanțul static la cel dinamic” (tabelul 8).

Tabelul 8. Transformarea profitului nerepartizat și a altor articole de capital la trecerea de la bilanțul static la cel dinamic

Articolele și modificarea acestora	Suma pe articolele din raport, lei	Suma totală a abaterilor, lei
Capitalul asociat și rezervele la data raportării	17 415 460	17 415 460
Profitul nerepartizat la data raportării	540 496	540 496
Modificarea determinată de aplicarea principiului costului: - amortizarea imobilizărilor necorporale; - amortizarea mijloacelor fixe; - epuizarea resurselor minerale.	(4 464) (576 090) (1 994)	(582 548)
Modificarea determinată de anularea creșterii rezervelor	145 324	145 324
Modificarea determinată de reevaluarea (aplicarea principiului lichidității): - drepturilor patrimoniale asupra obiectelor de proprietate intelectuală și relațiilor organizaționale și sociale; - obiectelor materiale aflate în construcție; - resurselor minerale; - investițiilor.	23 332 (14 997) (591 074) (8 862)	(591 601)
Modificările consecințelor fiscale ale evaluării drepturilor businessului: - activele fiscale amânate; - obligățiile fiscale amânate.	- 381 152	381 152
Modificarea profitului nerepartizat al perioadei de raportare	(647 674)	(647 674)
Total profitul nerepartizat recalculat la data raportării	(107 178)	(107 178)
Modificarea determinată de judecățile estimative din anii anteriori privind recunoașterea drepturilor businessului, inclusiv asupra: - drepturilor patrimoniale – asupra obiectelor de proprietate intelectuală și relațiilor organizaționale și sociale; - activelor ecosistemice; - drepturilor patrimoniale – asupra obiectelor din cadrul mijloacelor fixe; - cheltuielilor anticipate calculate.	(227 813) (3 300 000) (176 895) 176 895	(3 527 813)
Modificarea consecințelor fiscale ale evaluării drepturilor businessului din anii anteriori	1 845 905	1 845 905
Modificarea rezervelor determinată de anularea acestora	(145 324)	(145 324)
Modificarea capitalului determinată de evaluarea drepturilor patrimoniale și a drepturilor patrimoniale exclusive ale businessului	×	(4 701 962)
Total modificări ale profitului nerepartizat, ținând cont de consecințele fiscale ale evaluării la data raportării	×	(2 474 906)
Capitalul propriu și rezervele la data raportării	(109 850)	14 940 554

Sursa: elaborat de autor.

Conform acestui raport, rezultatul total al impactului trecerii de la bilanțul static la bilanțul dinamic asupra articolelor din secțiunea „Capital propriu” constituie (2 474 906) lei.

În scopul verificării corectitudinii evaluării impactului modificărilor articolelor bilanțiere asupra secțiunii „Capital”, este prevăzut pasul 5 ale cărui rezultate sunt prezentate în Raportul elaborat „Compararea articolelor de capital ale businessului pe baza rezultatelor transformării acestora” (tabelul 9).

Tabelul 9. Compararea articolelor de capital ale businessului pe baza rezultatelor transformării acestora

Articolele	Valoarea indicatorului (lei)		Abatere, lei
	BS	BD	
Contribuții financiare ale participanților			
Capital social (pe acțiuni, pe cote-părți)	118 370	118 370	-
Prime de capital	278 820	278 820	-
Rezerve din reevaluare	-	-	-
Rezerve ale venitului global, inclusiv:	2 066 366	1 921 042	(145 324)
– ale contribuitorilor financiari	1 344 283	1 921 042	
– ale contribuitorilor non-financiari	722 083	-	
Contribuții non-financiare ale participanților			
Capital uman	115 000	-	(115 000)
Capital social-reputațional	110 500	-	(110 500)
Capital natural	3 300 000	-	(3 300 000)
Profit nerepartizat al perioadei precedente	10 885 908	12 729 500	1 843 592
Profit nerepartizat al perioadei de raportare	540 496	(107 178)	(647 674)
Total capital	17 415 460	14 940 554	(2 474 906)

Sursa: elaborat de autor.

Mecanismul din cinci pași, elaborat pentru transformarea datelor bilanțului static în indicatorii bilanțului dinamic, a permis nu doar efectuarea comparării acestora și demonstrarea diferențelor conceptuale, ci și formularea următoarelor afirmații: 1) diferența identificată (4 701 962 de lei) în valoarea drepturilor patrimoniale și a drepturilor patrimoniale exclusive prevede denaturarea rezultatului financiar calculat conform conceptului de bilanț dinamic; 2) diferența identificată (2 474 906 lei) a impactului asupra capitalului businessului demonstrează că în cadrul conceptului de bilanț dinamic se prevede obținerea în viitor a unor beneficii suplimentare de către deținătorii capitalului financiar în detrimentul intereselor altor deținători de capital nefinanciar; 3) denaturarea informațiilor privind rezultatul financiar al perioadei de raportare (în cadrul acestui studiu, pierderi în sumă de 107 178 de lei față de profitul în sumă de 540 496 de lei) crește riscurile și nivelează oportunitățile viitoare ale investitorilor în procesul de luare a deciziilor, ceea ce în final va avea un impact negativ asupra sustenabilității businessului. Pornind de la cele menționate mai sus, concluzionăm următoarele: conceptul de bilanț dinamic identifică neconformitatea cu principiile economiei cunoașterii, care prevăd interacțiunea și interdependența celor trei forme de capital ale businessului. Neutralizarea acestei neconformități este posibilă prin recunoașterea bilanțului dinamic ca raport în cadrul sistemului de contabilitate managerială.

Un element al noii configurații a raportării businessului este Raportul privind dezvoltarea durabilă al cărui structură și metodologie de dezvoltare a informațiilor au fost elaborate în cadrul acestei teze de doctorat. Pentru a asigura aplicabilitatea practică a raportului menționat, elaborarea acestuia a fost realizată pe baza datelor relevante din situațiile financiare și rapoartele conducerii companiilor Mold-Cargo S.A. În acest context, formatul acestuia este coordonat sub aspect conceptual cu prevederile IFRS n domeniul dezvoltării durabile (IFRSS) și a fost elaborat în baza unui algoritm din patru etape, care include: *analiza* prevederilor IFRSS pentru formularea

direcțiilor tematiche de prezentare a informațiilor; *identificarea* metricilor care cuprind strategia de dezvoltare durabilă a businessului și sistematizarea acestora conform principiului „riscuri – oportunități”; *formularea* explicațiilor privind acțiunile orientate spre atingerea obiectivului (valorii) pentru fiecare dintre metricele identificate; *elaborarea* modelului raportului, ținând cont de cerința privind orizonturile temporale de prezentare a informațiilor. În baza celor menționate în această parte a cercetării, tragem concluzia următoare: abordarea metodologică propusă pentru dezvoltarea informațiilor prevede, în baza abordării multi-capital, integrarea datelor în scopurile contabilității manageriale, contabilității financiare și dezvoltării durabile. În sistemele de contabilitate orientate spre modelul continental, care nu prevede utilizarea contabilității multi-capital și menținerea mărimii noilor forme de capital, calcularea indicatorilor care reflectă modificarea stării acestora este dificilă din cauza lipsei unei evaluări valorice. Pe baza prevederilor standardelor europene de raportare privind dezvoltarea durabilă (ESRS), autorul a elaborat Raportul privind dezvoltarea durabilă conform agendei ESG. Rezultatele obținute au demonstrat că indicatorii calitativi și cantitativi exprimați în termeni fizici sunt considerați o componentă informațională suplimentară a Raportului privind dezvoltarea durabilă, care servește drept bază la luarea deciziilor și contribuie la reputația businessului conform ratingului ESG. În acest caz, metodologia de prezentare a informațiilor presupune coordonarea sistematică a datelor contabilității manageriale și financiare din perspectiva dezvoltării durabile, fără a asigura o corelație directă între indicatorii financiari și ESG. Luând în considerare cele menționate mai sus, tragem concluzia că această abordare se consideră o componentă prospectivă a paradigmei inovatoare, care integrează ideile conceptului diagrafic de contabilitate și ale paradigmei economiei informaționale. În urma analizei actelor instituționale ale Republicii Moldova, s-a identificat angajamentul față de agenda dezvoltării durabile. Totodată, sistemul național de contabilitate și raportare continuă să se afle în proces de formare, echilibrând între cerințele Directivei UE 2013/34/UE și IFRS, preferând modelul contabil continental. În acest context, modelul propus al Raportului de dezvoltare durabilă va servi ca bază metodologică pentru dezvoltarea sa ulterioară în cadrul sistemului ESRS, precum și pentru integrarea în sistemul de raportare al întreprinderilor din Republica Moldova, ținând cont de specificul nevoilor sectoriale. Elaborarea Raportului privind modificările capitalului asociat reprezintă etapa finală a implementării abordării multi-capital privind ținerea contabilității, care prevede pentru generarea informațiilor contabile deschiderea unui set de conturi și subconturi pe baza Planului general de conturi contabile (tabelul 4), iar pentru agregare – secțiuni (A. *Contribuții financiare ale participanților*; B. *Contribuții non-financiare ale participanților*), grupuri și elemente de capital conform criteriului de raportare la resursele financiare. De asemenea, raportul menționat reflectă înlocuirea conceptului capital propriu cu conceptul capital asociat în contextul tratării capitalului

businessului ca și contribuții ale partenerilor socio-economici. Concluzia acestei părți a cercetării este următoarea: Raportul privind modificările capitalului asociat prezintă informații despre fiecare formă de capital, permite evaluarea contribuției businessului la menținerea acestora și la atingerea obiectivelor dezvoltării durabile în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității. Conform configurației propuse a raportării businessului, raportul menționat: a) reprezintă o componentă a acesteia, asigurând integrarea informațiilor contabilității financiare și a informațiilor privind dezvoltarea durabilă pe baza abordării „dualiste” a întocmirii bilanțului; b) se consideră o formă de raportare managerială, utilizând abordarea „monistă” a întocmirii bilanțului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute permit **soluționarea problemei științifice a prezentei cercetări**, legată de conformitatea metodologiei contabilității și raportării cu cerințele informaționale ale utilizatorilor în economia cunoașterii, orientate spre utilitatea informațiilor pentru luarea deciziilor manageriale în scopul dezvoltării durabile a businessului. **Rezultatul** fundamental și principal **nou** constă în elaborarea unei metodologii eficiente a contabilității și raportării, bazată pe paradigma inovațională a contabilității stabilite, precum și în justificarea sistematică a componentelor prospective ale acesteia la nivel teoretic, metodologic și instrumental. În cadrul paradigmei diagrafice a contabilității, componentele prospective includ contabilitatea multi-capital și abordarea dualistă privind conținutul bilanțului, iar în cadrul paradigmei economiei informaționale – abordarea informațională care utilizează modelele matematice de evaluare a evenimentelor socio-economice ale businessului în economia cunoașterii. Aceasta a constituit **obiectivul de bază** al prezentului studiu. În procesul elaborărilor teoretice, metodologice și practice a fost demonstrată **ipoteza de bază a cercetării**. Au fost justificate suplimentar șapte ipoteze de lucru privind direcțiile prospective de dezvoltare a metodologiei contabilității și raportării în contextul paradigmei inovaționale, dintre care o ipoteză nu a obținut confirmare empirică (rezultatele analizei ipotezelor sunt prezentate în capitolele III–V). Analiza teoriilor, paradigmelor și conceptelor care reflectă evoluția metodologiei contabilității și raportării financiare, precum și studierea premiselor și perspectivelor de perfecționare a acesteia au contribuit la realizarea **următoarelor obiective**:

Primul obiectiv, prezentat în paragraful 1.1, a constatat în analiza afirmării și transformării metodologiei contabilității și raportării financiare în contextul schimbării paradigmelor tehnologice și al trecerii științei la o nouă etapă de dezvoltare – de la clasică la post-non-clasică – ceea ce a fost determinat de natura duală a contabilității, care funcționează concomitent atât ca activitate practică umană, cât și ca disciplină economică independentă. Pentru rezolvarea obiectivului propus au fost analizate inovațiile principalelor școli de contabilitate, a căror implementare a contribuit la dezvoltarea metodologiei contabilității și raportării. Pornind de la

rezultatele cercetării, autorul a concluzionat că, în condițiile economiei cunoașterii – a actualei paradigme tehnologice inovaționale – metodologia contabilității și raportării financiare se dezvoltă ca răspuns la cerințele informaționale, orientate spre utilitatea datelor pentru luarea deciziilor privind dezvoltarea durabilă a businessului. Însă, pornind de la menirea sa – știința privind aplicarea metodei contabile pentru obținerea informațiilor utile despre entitatea economică – metodologia trebuie să fie pregătită să justifice modul de contabilizare și de reflectare în raportare a evenimentelor socio-economice caracteristice economiei cunoașterii, deoarece, în calitate de disciplină științifică, răspunde criteriilor științei post-non-clasice. Astfel, provocările sociale ale economiei cunoașterii au evidențiat limitele atât ale metodologiei clasice a contabilității, cât și ale IFRS, ceea ce a determinat perfecționarea nu doar a metodologiei contabilității și raportării, ci și consolidarea acesteia ca un element-cheie al ciclului închis, care unește tendințele de dezvoltare, teoria și practica în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității.

Al doilea obiectiv, prezentat în paragraful 1.2, a constatat în studierea și compararea conceptelor bilanțului, precum și în justificarea statutului acestuia ca un indicator al tendințelor în dezvoltarea metodologiei contabilității și raportării financiare, fiind formulate concluzii privind importanța conceptuală a bilanțului ca element sistemic. Totodată, utilizarea abordării „moniste” privind conținutul bilanțului limitează utilitatea câmpului informațional al raportării, ceea ce determină trecerea la abordarea „dualistă” (fiecărui obiectiv – un bilanț corespunzător). Mai mult decât atât, restricțiile fundamentale și convențiile metodologice inerente conceptului de bilanț dinamic atestă apartenența acestuia la conceptul de contabilitate managerială, diferit de conceptul de contabilitate financiară, care constituie elementul-cheie al paradigmei diagrafice. În acest context, bilanțul își păstrează statutul de element sistemic, întrucât prezintă informații privind modificarea valorii tuturor resurselor businessului, structura și mărimea capitalului acestuia ca aport al proprietarilor de resurse financiare și non-financiare.

Realizarea celui de-al **treilea obiectiv**, prezentat în paragraful 1.3, a permis fundamentarea următoarelor concluzii: economia cunoașterii contemporană a impus cerințe excesive față de metodologia contabilității și raportării în cadrul paradigmei diagrafice, care se bazează pe abordarea „monistă” a conținutului bilanțului și pe conceptul de capital financiar. Criteriile științei post-non-clasice determină revizuirea abordărilor metodologice privind întocmirea raportării financiare pe baza contabilității multi-capital și a dezvăluirii informațiilor orientate spre agenda dezvoltării durabile. Neutralizarea acestei probleme este posibilă în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității, care reprezintă o simbioză între paradigma diagrafică, ce utilizează abordarea „dualistă” a conținutului bilanțului și contabilitatea multi-capital, și paradigma economiei informaționale, ceea ce va aduce metodologia contabilității și raportării la un nou nivel calitativ. Flexibilitatea metodologiei IFRS care se asigură prin aplicarea principiilor contabile și a

procedeele retorice la elaborarea raportării financiare și răspunde intereselor diferitor grupuri de utilizatori, va determina integrarea acesteia cu paradigma inovațională a contabilității ce stabilește direcțiile de perfecționare a metodologiei contabilității și raportării.

La realizarea celui de-al **patrulea obiectiv** al cercetării, care a constat în conceptualizarea premiselor de perfecționare a metodologiei contabilității și raportării (paragrafele 2.1 și 2.2), autorul a ajuns la concluzia că conceptul de proprietate asociată, combinat cu conceptul de responsabilitate socială, devine un catalizator al evoluției tratării capitalului propriu al businessului: de la o înțelegere restrânsă a capitalului financiar la abordarea multi-capital. În acest context, se preconizează formarea capitalului asociat care include trei forme interconectate – financiar, uman și natural – ce acționează ca „driver” al creșterii proprietății asociate a businessului. Atribuțiile și drepturile partenerilor socio-economici asupra proprietății asociate a businessului, care reprezintă punctul de convergență între conceptul de responsabilitate socială și paradigma diagramei a contabilității, constituie un criteriu pentru aplicarea abordării multi-capital a dezvoltării informațiilor în raportarea financiară a businessului.

Al **cincilea obiectiv**, prezentat în paragraful 2.3, a constat în analiza perspectivei dezvoltării metodologiei de dezvoltare a informațiilor socio-economice în raportarea businessului în contextul prevederilor directivelor europene și IFRS. Pe baza analizei acestor două direcții de dezvoltare a informațiilor privind dezvoltarea durabilă, autorul a concluzionat că tendința de delimitare clară între regulile metodologiei contabilității și principiile metodologiei IFRS se menține. Această circumstanță determină două abordări diferite, fundamentate sub aspect metodologic, pentru elaborarea raportării privind dezvoltarea durabilă și se reflectă în deosebirile structurii rapoartelor corespunzătoare. Analiza și sinteza datelor statistice au permis determinarea tendințelor de dezvoltare a informațiilor privind contribuția businessului SR la dezvoltarea durabilă în Republica Moldova pentru perioada 2017-2022 și a premiselor pentru tranziția la un model socio-economic de raportare. Ca rezultat, autorul a ajuns la concluzia că în perioada analizată rolul resurselor umane și naturale în politica de stat a dezvoltării economice a rămas insuficient de ridicat și, în consecință, businessul a participat într-o măsură redusă la implementarea inițiativelor sociale, concentrându-și atenția cu preponderență asupra maximizării profitului.

Pentru efectuarea cercetării privind dezvoltarea metodologiei contabilității și raportării în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității, a fost elaborată o metodologie proprie care prevede consecutivitatea cercetării ale cărei rezultate sunt prezentate atât la nivel teoretic, cât și nivel empiric (capitolele 3–5), ceea ce a condus la formularea celui de-al **șaselea obiectiv** al cercetării.

La realizarea celui de-al **șaptelea obiectiv**, care a constat în fundamentarea necesității studierii aspectului semantic al conceptului caracteristicilor calitative ale informațiilor din raportarea financiară în contextul măsurării utilității acestora pentru luarea deciziilor, prezentat în

paragraful 3.1, autorul fundamentează următoarele concluzii: deosebirile conceptuale dintre metodologia contabilității clasice și IFRS fac imposibilă păstrarea neutralității conceptului caracteristicilor calitative (CCC) ale informațiilor față de fiecare dintre acestea. În metodologiile contabile care apar ca rezultat al tentativei de integrare a celor două direcții menționate anterior, interpretarea CCC ca fiind neutră sub aspect metodologic generează anumite contradicții. Cercetarea empirică a constat în elaborarea unei metodologii de măsurare a nivelului de utilitate a informațiilor, bazată pe clasificarea caracteristicilor calitative și atribuirea fiecăreia dintre acestea a unei valori numerice relative pentru a determina gradul de influență asupra nivelului de utilitate al informației. Metodologia include metode de evaluare atât cantitative, cât și calitative, ceea ce a permis să se determine exact baza acestora – categoriile și caracteristicile informației (componenta metodologică a modelului), precum și a părții variabile – valorile numerice atribuite fiecărei caracteristici (componenta informațională a modelului). Rezultatele sunt confirmate prin certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 7727 din 14.12.2023: Algorithm for identifying the concept of qualitative characteristics of financial reporting in the context of the imperative of measuring its usefulness for decision-making. La aplicarea acesteia pentru evaluarea CCC conform metodologiei contabile adoptate în Republica Moldova, s-a constatat o abatere a indicatorului de utilitate a informației peste limita admisibilă de 1,0, atingând 1,15, ceea ce justifică existența contradicțiilor metodologice în metodologia națională a contabilității și indică oportunitatea elaborării unui set original de CCC, care derivă din cele două seturi de bază.

Al **optulea obiectiv**, prezentat în paragraful 3.2, a constat în interpretarea conceptuală a rezultatelor comportamentului ESG al businessului, pe baza identificării etapizate a tipului de responsabilitate socială, în scopul stabilirii perspectivei de reflectare în raportarea financiară a rezultatelor contribuției businessului la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Pe baza cercetării, s-a ajuns la concluzia că identificarea tipului de responsabilitate socială reprezintă o procedură metodologică a paradigmei inovaționale a contabilității, care determină modul de formare a informațiilor privind comportamentul ESG al businessului și reflectarea acestora în componența raportării financiare sau sub formă de indicatori non-financieri în Raportul privind dezvoltarea durabilă. Metodologia de reflectare în raportarea financiară a rezultatelor comportamentului ESG al businessului, care se bazează pe conceptul de responsabilitate socială și pe evaluarea posibilității adaptării acestora la metodologia contabilității și raportării, este prezentată sub forma unui algoritm în trei etape. Algoritmul elaborat determină baza dezvoltării informațiilor – factorii pentru identificarea tipului de responsabilitate socială și criteriile pentru recunoașterea rezultatelor implementării acesteia în raportarea businessului și partea variabilă – care constituie parametrii calitativi ai dezvoltării informațiilor privind contribuția ESG a businessului la dezvoltarea durabilă (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ

7727 din 14.12.2023: The algorithm for recognizing the results of ESG-behavior of business in financial reporting in the context of the imperative of its transition to the socio-economic model). Analiza și sinteza datelor statistice au permis evaluarea nivelului de pregătire a celor care întocmesc rapoarte în Republica Moldova pentru perioada 2017-2022, în ceea ce privește dezvăluirea informațiilor despre implementarea responsabilității sociale și indicatorii comportamentului ESG. În urma analizei situației, s-a constatat că ponderea întreprinderilor care întocmesc rapoarte non-financiare este extrem de redusă – aproximativ 7% din totalul acestora, iar majoritatea întreprinderilor din Republica Moldova, încadrate în sectorul IMM, vor întâmpina dificultăți în procesul de pregătire a raportării privind dezvoltarea durabilă și de asigurare a informațiilor referitoare la indicatorii ESG.

Al **nouălea obiectiv**, prezentat în paragraful 3.3, a constatat în analiza eficienței metodologiei contabilității în Republica Moldova în contextul paradigmei inovaționale a contabilității. Pe baza rezultatelor obținute, s-a ajuns la concluzia că experimentul de armonizare a celor două modele de contabilitate nu a avut succesul scontat. Metodologia contabilă actuală din Republica Moldova demonstrează o serie de contradicții logice, determinate de tendința de a integra elementele structurale ale metodologiei IFRS și ale metodologiei clasice a contabilității, care reprezintă alternative reciproce.

Realizarea celui de-al **zecelea obiectiv**, menționat în paragraful 4.1, a permis să se argumenteze faptul că plățile achitate angajaților pentru munca de natură nematerială pe bază de acțiuni (sau alte instrumente de capital propriu) trebuie considerate ca un capital de menținere și incluse în structura capitalului propriu sub forma capitalului uman. Partea empirică a cercetării a inclus utilizarea metodelor financiare și matematice: modelul Cox-Ross-Rubinstein (binomial) și modelul Black-Scholes-Merton, în baza cărora a fost efectuată evaluarea instrumentelor de capital pentru patru societăți pe acțiuni selectate din Republica Moldova. La prezentarea situației evaluării valorii opțiunii, s-a formulat concluzia că aplicarea acestor modele demonstrează legătura dintre paradigma grafică a contabilității și paradigma economiei informaționale și servește drept bază pentru abordarea multi-capital a reflectării în contabilitate a operațiunilor legate de recunoașterea contribuției capitalului uman la valoarea businessului. Nivelul empiric al cercetării a inclus, de asemenea, analiza oportunității participării angajaților la programele de plăți pe baza instrumentelor de capital și a alegerii formei de remunerare ținând cont de stabilitatea financiară a companiilor analizate (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 8323 din 03.11.2025: Методология учета вознаграждений работников за труд в нематериальном измерении: мультикапитальный подход инновационной парадигмы учета). Pentru confirmarea implementării practice, sunt prezentate două acte de implementare.

La implementarea celui de-al **unsprezecelea obiectiv** (paragraful 4.2), care a constat în fundamentarea recunoașterii și contabilizării planurilor de pensii cu plăți stabilite în cadrul abordării multi-capital, autorul a formulat concluzia că nu există baze metodologice pentru includerea capitalului social (măsură non-financiară) în structura capitalului propriu și reflectarea acestuia în bilanț: aspectele juridice și economice ale planului de pensii califică resursele acestuia drept investiții (active ale planului), iar sursa lor – drept obligație. Nivelul empiric al cercetării a inclus, de asemenea, elaborarea unui mecanism de contabilizare a operațiunilor privind planurile de pensii cu plăți stabilite. Analiza și sinteza datelor statistice au fost orientate spre evaluarea activizării procesului investițional în Republica Moldova pentru perioada 2017-2022 pe baza utilizării economiilor subiecților sociali în fondurile de pensii specializate. În consecință, autorul a ajuns la concluzia că în perioada analizată practica fondurilor de pensii facultative nu s-a răspândit, iar planurile de activizare a procesului investițional au rămas neimplementate.

Al **doisprezecelea obiectiv**, prezentat în paragraful 4.3, a constat în fundamentarea tendințelor actuale de recunoaștere și contabilizare a resurselor naturale și a serviciilor ecologice pe baza abordării multi-capital. Autorul ajunge la concluzia că sursa apariției resurselor naturale și a serviciilor ecologice trebuie recunoscută ca un capital de menținere și inclusă în structura capitalului propriu al businessului sub formă de capital natural. Partea empirică a cercetării includea elaborarea unui mecanism de contabilizare a operațiunilor legate de resursele naturale și serviciile ecologice, precum și de menținerea capitalului natural pe baza datelor a cinci întreprinderi din Republica Moldova. În cadrul cercetării este prezentată o matrice dezvoltată a convergenței metodologiei IFRS și a conceptului SEEA, bazată pe un algoritm în trei etape, precum și o evaluare a gradului de apropiere dintre IFRS și SEEA, care au un nivel ridicat de convergență, oferind astfel temeiuri pentru a considera rezolvată problema privind recunoașterea capitalului natural în raportarea financiară pe baza contabilității multi-capital în cadrul paradigmei inovaționale (certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 8026 din 07.10.2024: The matrix of indicators for recognizing the agribusiness' ecosystem assets: convergence of SEEA and IFRS). Analiza și sinteza datelor statistice au permis determinarea tendințelor de măsurare a resurselor naturale în Republica Moldova pentru perioada 2017-2022 în contextul tranziției la economia cunoașterii și realizării obiectivelor dezvoltării durabile. În urma analizei situației, s-a constatat că abordarea asimetrică în structurarea contribuției activităților economice la VIP și GVA este determinată de modelul adoptat pentru evaluarea resurselor minerale și a altor tipuri de resurse naturale, conform principiului costului.

Implementarea celui de-al **treisprezecelea obiectiv**, menționat în paragraful 5.1, a constat în fundamentarea unității metodologice a indicatorilor raportării financiare și a altor forme de raportare cu orientare socială. În vederea implementării modificărilor în configurația raportării

businessului pentru două companii a fost elaborată o hartă BSC care, din punctul de vedere al conținutului, reprezintă rezultatul integrării contabilității manageriale strategice și a paradigmei economiei informaționale, iar din perspectiva aplicabilității metodologice servește drept bază pentru pregătirea Raportului privind dezvoltarea durabilă.

Combinând două aspecte noi ale paradigmei diagrafice a contabilității – abordarea multi-capital și abordarea dualistă – în corelație cu metodele matematice, a fost elaborat un model de transfer al informației de la bilanțul static la datele bilanțului dinamic, ceea ce a definit cel de-al **paisprezecelea obiectiv** al cercetării (paragraful 5.2). Modelul menționat include un mecanism în cinci pași și rapoarte speciale pentru transformarea elementelor bilanțiere. Ca rezultat al cercetării, autorul a ajuns la concluzia că conceptul de bilanț dinamic contrazice abordării multi-capital, însă recunoașterea acestuia ca un principiu sistemic al conceptului de contabilitate managerială, în conformitate cu scopul său, neutralizează contradicția identificată. Modelul elaborat reprezintă unul dintre elementele metodologiei de prezentare a informațiilor în raportarea businessului, care răspunde agendei dezvoltării durabile, în timp ce celălalt element îl constituie metodologia de prezentare a informațiilor în Raportul privind dezvoltarea durabilă, care răspunde agendei ESG. În calitate de bază a metodologiei servește algoritmul în patru etape pentru întocmirea raportului a cărui structură și conținut depind de orientarea metodologiei contabilității și raportării spre una dintre cele două modele contabile – fie modelul anglo-american, fundamentat pe principiile IFRS, fie modelul continental, bazat pe legități. Autorul a elaborat Raportul privind dezvoltarea durabilă care este alcătuit din trei părți: prezentarea conținutului informațiilor, raportul privind informațiile legate de schema de business adoptată pentru atingerea dezvoltării durabile și raportul care prezintă informațiile legate de agenda ESG. Metodologia de prezentare a informațiilor privind dezvoltarea durabilă conform agendei ESG și Raportul privind dezvoltarea durabilă elaborat sunt protejate de certificatul de înregistrare a drepturilor de autor Seria OȘ 8281 din 19.08.2025: Модель Отчета об устойчивом развитии: концептуализация и адаптация к европейским стандартам (ESRS). Implementarea practică este confirmată prin șase acte de implementare.

Aplicarea abordării multi-capital necesită sistematizarea datelor privind modificările în structura capitalului și contribuția businessului la menținerea mărimii fiecărei forme de capital în contextul dezvoltării durabile. În cadrul implementării contabilității multi-capital a fost elaborat Raportul privind modificările capitalului asociat, fiind recomandate secțiunile, elementele și grupurile acestuia, precum și a fost propus un plan de conturi de lucru care asigură corelarea dintre datele analitice ale contabilității și indicatorii agregati ai raportării businessului. Recomandările enumerate și raportul elaborat au contribuit la realizarea celui de-al **cincisprezecelea obiectiv**. Implementarea practică este confirmată prin trei acte de implementare.

Ca rezultat al cercetărilor efectuate pe baza paradigmei inovaționale a contabilității, care este formulată ca o simbioză între paradigma diagrapică a contabilității și paradigma economiei informaționale, au fost dezvoltate componentele prospective ale metodologiei moderne a contabilității și raportării. Paradigma inovațională a contabilității realizează trei transformări atotcuprinzătoare: abordarea dualistă a conținutului bilanțului și, în general, a raportării, abordarea multi-capital a reflectării evenimentelor socio-economice ale businessului în contabilitate și utilizarea largă a metodelor financiar-matematice și a modelării pentru formarea informațiilor contabile care corespund criteriilor structurii tehnologice moderne. Este necesar de recunoscut faptul că această direcție reprezintă o etapă a evoluției metodologiei contabilității și raportării financiare și necesită o dezvoltare ulterioară.

Analiza rezultatelor obținute în cadrul cercetării permite nu doar luarea în considerare a **restricțiilor** desemnate în introducerea prezentei lucrări, ci și identificarea direcțiilor pentru cercetările științifice viitoare și elaborarea recomandărilor practice. Ținând cont de restricțiile identificate, propunem **dezvoltarea direcțiilor prioritare ale cercetărilor viitoare**: 1) Întrucât cercetarea are un caracter pe termen scurt, ceea ce constituie una dintre restricții, concluziile formulate pe baza perioadei selectate (în special, coeficienții contribuției activităților economice la VIP și GVA) necesită a fi revizuite în viitor. Valorile acestor indicatori nu sunt fixe și pot varia atât sub influența situației economice din Republica Moldova, cât și ca urmare a implementării măsurilor prevăzute de actele strategice pentru atingerea dezvoltării durabile. În acest context, una dintre direcțiile prospective ale cercetărilor viitoare devine asigurarea coerenței între analiza tendințelor evaluării contribuției businessului la dezvoltarea durabilă și datele furnizate de întreprinderi în cadrul metodologiei contabilității și raportării adoptate. O astfel de abordare va permite precizarea indicatorilor și formularea concluziilor care vor fi reprezentative și aplicabile sub aspect practic pentru managementul strategic. 2) Următoarea restricție este determinată de nivelul de maturitate metodologică al companiilor din Republica Moldova în ceea ce privește adaptarea contabilității la cerințele științei post-non-clasice. Prezentul studiu este orientat spre direcțiile prospective ale dezvoltării contabilității, inclusiv abordarea dualistă a conținutului bilanțului, contabilitatea multi-capital pentru reflectarea evenimentelor socioeconomice ale businessului, elaborarea hărții BSC și întocmirea rapoartelor privind dezvoltarea durabilă. Aceste direcții se bazează pe metodele științei post-non-clasice: abordarea interdisciplinară care asigură includerea măsurilor cantitative non-financiare; metodele reflexive concentrate pe contabilizarea consecințelor sociale ale businessului; modelarea matematică utilizată pentru construirea modelelor integrate de evaluare a valorii businessului și de gestionare a diferitor tipuri de capital. Este de menționat că în acest context majoritatea întreprinderilor, în special, cele din sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, se află la o etapă incipientă sau întâmpină dificultăți în adaptarea

acestor abordări. Dat fiind acest fapt, în calitate de direcție viitoare a cercetării, propunem implementarea metodologiei contabilității și raportării în contextul paradigmei inovaționale a contabilității, după ce businessul va atinge un nivel mediu de maturitate metodologică. 3) Prezentul studiu este orientat spre abordarea metodologică a prezentării informațiilor în raportarea privind dezvoltarea durabilă și nu a presupus elaborarea unui mecanism de colectare, prelucrare și sistematizare a acestor informații în cadrul raportării manageriale interne. Această restricție poate influența posibilitatea implementării practice a abordării metodologice propuse. În același timp, accesul la aceste informații reprezintă o componentă esențială a sistemului de raportare, însă o astfel de practică este mai puțin evoluată, în special, în țările în dezvoltare și necesită un suport metodologic la nivel național. Din aceste considerente, în calitate de direcție viitoare a cercetării se propune implementarea modificărilor în metodologia contabilității și raportării după asigurarea suportului metodologic din partea unui grup de experți naționali în domeniul contabilității și raportării businessului. 4) Prezentul studiu nu a prevăzut precizarea transformărilor metodologiei contabilității și raportării bazate pe paradigma inovațională a contabilității, în funcție de tipul businessului și apartenența sectorială a acestuia. Particularitățile menționate pot influența percepția și implementarea direcțiilor prospective ale dezvoltării lor. Se consideră oportună examinarea acestor aspecte ca posibile direcții ale cercetărilor viitoare, în special în corelație cu tipurile de business și activitățile economice pe sectoarele instituționale ale Republicii Moldova.

Semnificația teoretică a lucrării constă în:

- elaborarea metodologiei contabilității și raportării ca un element fundamental al ciclului închis, care leagă tendințele de dezvoltare, bazele teoretice și aspectele practice în cadrul paradigmei inovaționale ca o simbioză între paradigma diagrafică a contabilității cu un concept de capital extins și paradigma economiei informaționale;
- revizuirea a două abordări fundamentale ale paradigmei diagrafice a contabilității: trecerea de la înțelegerea monistă la cea dualistă a conținutului bilanțului și de la tratarea tradițională a capitalului financiar la abordarea multi-capital care asigură o reflectare complexă a proceselor socio-economice ale businessului;
- dezvoltarea conceptului de responsabilitate socială și adaptarea prevederilor acestuia la metodologia contabilității și raportării în contextul criteriilor științei post-non-clasice;
- formarea unor noi abordări metodologice în contextul transformării metodologiei contabilității și raportării, cum ar fi: modelul de măsurare a utilității informației pe baza conceptului caracteristicilor calitative, algoritmul de identificare a două modificări ale conceptului caracteristicilor calitative ale informației, algoritmul de recunoaștere a rezultatelor comportamentului ESG al businessului, algoritmul de identificare a tipului de responsabilitate socială a businessului;

- elaborarea unui model de evaluare a capitalului uman și a matricei de convergență între metodologia IFRS și conceptul SEEA, în contextul implementării abordării multi-capital a paradigmei inovaționale a contabilității;
- dezvoltarea conceptului de capital social în contextul formării bazelor metodologice pentru includerea acestuia în bilanț ca resursă destinată utilizării și ca un capital ce trebuie menținut în cadrul abordării multi-capital;
- elaborarea unui model de tranziție a informațiilor de la bilanțul static la datele bilanțului dinamic, care implementează abordarea dualistă a conținutului bilanțului în cadrul paradigmei inovaționale a contabilității.

Semnificația practică a lucrării constă în:

- elaborarea și implementarea modelului de măsurare a utilității informațiilor în baza conceptului caracteristicilor calitative pentru diferite metodologii contabile, inclusiv pentru cele rezultate din integrarea metodologiei clasice a contabilității și a metodologiei IFRS, algoritmului de recunoaștere a rezultatelor comportamentului ESG al businessului și a algoritmului de identificare a tipului de responsabilitate socială a businessului în Republica Moldova;
- aplicarea de către businessul din Republica Moldova în cadrul formei organizatorico-juridice (societate pe acțiuni) a modelului binomial și a modelului Black-Scholes-Merton pentru evaluarea valorii opțiunii, ceea ce permite a analiza oportunitatea participării angajaților la programele de plăți în baza instrumentelor de capital, ținând cont de stabilitatea financiară a companiilor, precum și a reflecta contribuția capitalului uman la valoarea businessului prin contabilitatea multi-capital;
- elaborarea unui mecanism de recunoaștere și de contabilizare a planurilor de pensii cu plăți fixe ca o direcție prospectivă în metodologia contabilității și raportării din Republica Moldova în contextul activizării procesului investițional;
- elaborarea unui mecanism de contabilizare a operațiunilor aferente resurselor naturale și serviciilor ecologice, utilizate de către businessul din Republica Moldova, în cadrul abordării multi-capital a paradigmei inovaționale a contabilității;
- elaborarea unei abordări dualiste a conținutului bilanțului, care permite businessului din Republica Moldova să prezinte informații utile la luarea deciziilor privind dezvoltarea durabilă a acestuia în economia cunoașterii;
- formarea și implementarea de către businessul din Republica Moldova a unei metodologii de dezvoltare a informațiilor în rapoartele privind atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă în cadrul căreia au fost elaborate harta BSC, Raportul privind dezvoltarea durabilă, Raportul privind modificările capitalului asociat, precum și planul de conturi de lucru, care asigură corelația dintre datele analitice ale contabilității și indicatorii agregați ai raportării;

- recomandările practice privind perfecționarea metodologiei contabilității și raportării în Republica Moldova în contextul implementării criteriilor științei post-non-clasice și a cerințelor sistemului tehnologic al economiei cunoașterii;
- aplicarea abordărilor în mediul educațional pentru pregătirea specialiștilor cu competențe actuale în domeniul contabilității și raportării.

Includerea noilor modele și abordări metodologice de contabilizare a dezvoltării durabile în programele de studii contribuie la însușirea componentelor prospective ale metodologiei moderne a contabilității și raportării, asigurând în mod direct pregătirea viitorilor specialiști adaptați la condițiile de transformare a businessului ca sistem socio-economic și de contabilizare complexă a resurselor în contextul abordării multi-capital, ceea ce se confirmă printr-un document oficial privind implementarea abordărilor respective în practica educațională a Universității de Stat din Moldova.

Recomandări privind perfecționarea cadrului legislativ și normativ al Republicii Moldova în domeniul contabilității și raportării financiare

1. Stabilirea unor definiții clare pentru conceptele „metodologia contabilității”, „metodologia IFRS” și „metodologia contabilității și raportării” în scopul delimitării acestora și asigurării coerenței metodologice, precum și introducerea unei definiții oficiale a conceptului „responsabilitatea socială a businessului” pentru unificarea abordărilor privind contabilitatea și dezvoltarea informațiilor respective.
2. Identificarea și eliminarea contradicțiilor logice din metodologia națională a contabilității, determinate de tentativa de a integra elementele structurale ale metodologiei IFRS și ale metodologiei clasice a contabilității.
3. Elaborarea unei concepții originale privind caracteristicile calitative ale informațiilor din rapoartele businessului, adaptate la particularitățile naționale ale metodologiei contabilității din Republica Moldova, care exclud contradicțiile metodologice și logice.
4. Asigurarea dezvoltării metodologiei naționale a contabilității ținând cont de criteriile științei post-non-clasice și de cerințele privind utilitatea informațiilor în rapoartele businessului în contextul economiei cunoașterii.
5. Acordarea bilanțului dinamic a statutului de formular de raportare în contabilitatea managerială cu denumirea „Raport privind cheltuielile și veniturile” în scopul dezvoltării conceptului de contabilitate managerială.
6. Extinderea programelor de instruire privind întocmirea raportării de dezvoltare durabilă pentru întreprinderile din ramurile extractivă și de prelucrare, precum și pentru agro-business, ținând cont de ponderea redusă a întreprinderilor care publică rapoartele non-financiare în

Republica Moldova, precum și de dificultățile potențiale ale subiecților din sectorul IMM în pregătirea raportării de dezvoltare durabilă și în asigurarea informațiilor privind indicatorii ESG.

7. Completarea Planului general de conturi contabile cu conturi în care se reflectă drepturile (contribuțiile) partenerilor socio-economici ai businessului la cota din activele nete și participarea businessului la susținerea acestora, precum și prevederea unui grup separat de conturi 37 „Contribuții non-financiare ale capitalului asociat”.

8. Modificarea denumirii contului 316 „Bunuri primite de la stat cu drept de proprietate”, deoarece denumirea actuală este incorectă sub aspect metodologic și nu reflectă apartenența la elementele capitalului. Se propune utilizarea denumirii „Contribuția statului la patrimoniu cu drept de proprietate”.

9. Elaborarea recomandărilor privind aplicarea metodelor financiar-matematice: modelul binomial și modelul Black-Scholes-Merton, pe baza cărora se realizează evaluarea instrumentelor de capital propriu (acțiuni și opțiuni).

10. Revizuirea principiului de evaluare a resurselor naturale, care conduce la denaturarea indicatorilor macroeconomici (VIP, GVA și GDP), și implementarea unei metodologii care corespunde obiectivelor dezvoltării durabile ținând cont de specificul economiei cunoașterii, orientată spre informații, inovații și capitalul uman.

11. Elaborarea și implementarea unei abordări metodologice a dezvoltării informațiilor în Raportul privind dezvoltarea durabilă, care corespunde cerințelor directivelor europene și standardelor ESRS, în scopul asigurării transparenței comportamentului ESG al businessului.

12. Elaborarea recomandărilor metodologice referitoare la întocmirea Raportului privind dezvoltarea durabilă conform prevederilor IFRSS pentru companiile din sectoarele financiar și de asigurări, precum și pentru entitățile care țin contabilitatea în conformitate cu IFRS.

13. Revizuirea structurii Raportului privind modificările capitalului propriu în scopul conferirii acestuia a unui fundament metodologic și a semnificației pragmatice, în contextul asigurării utilității informațiilor pentru luarea deciziilor orientate spre dezvoltarea durabilă a businessului.

Propuneri pentru instituțiile de învățământ. 1) Este necesară implementarea cursurilor și programelor orientate spre pregătirea specialiștilor în domeniul contabilității dezvoltării durabile. Se recomandă includerea în curriculumul cursurilor de studii a elementelor care contribuie la dezvoltarea competențelor de aplicare a contabilității multi-capital, corespunzătoare obiectivelor dezvoltării durabile: evaluarea plăților angajaților pentru munca de natură nematerială și a resurselor naturale, elaborarea planului de conturi de lucru. 2) Este oportună actualizarea programelor de studii universitare prin includerea disciplinelor dedicate dezvoltării metodologiei contabilității și raportării în contextul criteriilor științei post-non-clasice, în scopul formării la studenți a competențelor privind ținerea contabilității și întocmirea rapoartelor conform cerințelor

economiei cunoașterii. Actualitatea formării acestor competențe este confirmată de rezultatele practicii internaționale și naționale, precum și de concluziile prezentei lucrări. 3) Este oportună actualizarea programelor de studii universitare prin includerea în disciplinele de curs a modulelor de instruire destinate studierii modului de întocmire a rapoartelor privind dezvoltarea durabilă conform standardelor internaționale și europene. 4) Stabilirea relațiilor de parteneriat cu entitățile economice care au experiență la întocmirea rapoartelor privind dezvoltarea durabilă și sunt dispuse să implementeze paradigma inovațională a contabilității. Proiectele comune, schimbul de cunoștințe și experiența de implementare vor accelera aplicarea componentelor prospective ale metodologiei contabilității și raportării și vor accentua rolul acesteia ca element-cheie care reunește tendințele inovatoare, abordările teoretice și implementarea practică în activitatea întreprinderilor.

BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ

1. Закон No. 315 of 17-11-2022 об утверждении Национальной стратегии развития “Европейская Молдова-2030». Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ru
2. Закон № 287 от 15-12-2017 Республики Молдова о бухгалтерском учете и финансовой отчетности (с изменениями, вступающими в силу 01.01.2025), Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120938&lang=ro
3. КАПЛАН, Р., НОРТОН, Д. Стратегические карты: трансформация нематериальных активов в материальные результаты/пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005 – 512 с. ISBN 1-59139-134-2 (англ)
4. КРАСНИКОВА, Е., ХАМАТХАНОВА, А. Акционерная собственность как фактор долголетия капитализма: Монография. – М.: Экономический факультет МГУ им. М. В. Ломоносова, 2018. – 184 с. ISBN 978-5-906932-04-4
5. КОВАЛЕВ В, КОВАЛЕВ Вит. В. Концептуальные основы бухгалтерского учета: логика эволюции. В: *Вестник Санкт-Петербургского университета. Экономика, Серия 5, №4, 2015, с. 117-152, ISSN 2542-226X* Disponibil: <https://economicsjournal.spbu.ru/issue/view/143>
6. КОВАЛЕВ, В. Бухгалтерский учет как наука и практика: Pro and Contra. В монографии *«Очерки по теории и истории бухгалтерского учета»*. – Москва: Проспект, 2016. – 464 с. ISBN 978-5-392-20461-8
7. Концептуальные основы представления финансовых отчетов. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/lex/contabilitate-%C8%99i-audit>
8. ЛЕГЕНЧУК, С. Бухгалтерські теоретичні знання: від теорії до метатеорії. Монография. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 336 с. ISBN 978-966-683-360-3
9. ЛЕГЕНЧУК, С. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку: історико-теоретичні аспекти. Монография. – Житомир: ЖДТУ, 2017. - 204 с. ISBN 978-966-683-471-6
10. МИЗЕС, Л. Человеческая деятельность: трактат по экономической теории/ пер. с англ. – Челябинск: Социум, 2012. – 878 с. ISBN 0-8092-9742-4
11. Национальные стандарты бухгалтерского учета. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ru
12. НОВИКОВ, А., НОВИКОВ, Д. Методология научного исследования. В: М.: *Либроком*. 2010. – 280 с. ISBN 978-5-397-00849-5
13. ПИКЕТТИ, Т. Капитал в XXI веке. – Москва: Ад Маргинем Пресс, 2016. – 592 с. ISBN 978-5-91103-271-5
14. Применение МСФО: в 5 ч. (Ч.4)/пер. с англ. ООО «Эрнст энд Янг» – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008 - с. 776. ISBN 978-5-9614-0907-9

15. Применение МСФО: в 5 ч. (Ч.5)/пер. с англ. ООО «Эрнст энд Янг» – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008 - с. 584. ISBN 978-5-9614-0907-9
16. ПЯТОВ, М. Эволюция методологии бухгалтерского учета в рамках балансовой модели фирмы. В: *Вестник Санкт-Петербургского университета*. Вып. 5, 2014, с. 56-74, ISSN 2542-226X Disponibil: <https://economicsjournal.spbu.ru/article/view/2042/1848>
17. РИШАР, Ж. Бухгалтерский учет: теория и практика. пер. с франц. М.: «Финансы и статистика», 2000. – 160 с. ISBN 5-279-02082-6
18. РИШАР, Ж., АЛТУХОВА, Ю. Предложения по реформированию фундаментальных основ предприятия, акционерного общества и социального интереса посредством экологического учета (часть I). В: *Международный бухгалтерский учет*, Вып. 22(436), 2017, с. 1318–1335. ISSN 2311-9381 Disponibil: <https://doi.org/10.24891/ia.20.22.1318>
19. СОКОЛОВ, Я. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. Москва «Аудит» Изд-во «ЮНИТИ», 1996. – 638 с. ISBN 5-85177-017-1
20. ХЕНДРИКСЕН, Э., Ван БРЕДА, М. Теория бухгалтерского учета: пер. С англ. – М: Финансы и статистика, 2000. – 576 с. ISBN 5-279-01669-1
21. ЦУРКАНУ, В, ГОЛОЧАЛОВА, И. Составление финансовой отчетности в соответствии с международными стандартами: Учебно-практическое пособие (на сквозном примере), Кишинэу: АСАР, 2014, 480 с., ISBN 978-9975-53-282-2 32,50 с.а. (contribuția autorului 22,35 с.а.)
22. BECKER G. Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. Published by National Bureau of Economic Research. In: *The Journal of Political Economy* Vol. 70, No. 5, Part 2, 1962, pp.9-49. (University of Chicago Press) Disponibil: https://www.nber.org/system/files/chapters/c13571/c13571.pdf?utm_source=
23. BÎRCĂ A., GRIGOROI L., MIHAI, O. Accounting in the context of corporate governance: empirical study based on companies listed on the bucharest stock exchange. [Online]. In: *Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series*, Issue 4/2024. pp. 86-100 ISSN 2344-3685 [citat 27.08.2023]. Disponibil: https://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2024-04/10_Aliona.pdf
24. BUCUR, V. Deprecierea activelor si contabilitatea acesteia: monografie. - Chisinau: UCCM, 2020. – 419 p. ISBN 978-9975-81-055-5
25. BURLAUD, A., COLASSE, B. International accounting standardization: is politics back? [Online]. In: *Comptabilité – Contrôle – Audit / Tome 16 – Vol. 3*, 2010, p. 153-176. Disponibil: https://core.ac.uk/download/pdf/6323069.pdf?utm_source=
26. BYCHKOVA, S., KARELSKAIA, S., ABDALOVA, E., ZHIDKOVA, E. Social responsibility as the dominant driver of the evolution of reporting from financial to non-

- financial: theory and methodology. In: *Foods and Raw Materials*, 9(1), 2021, pp. 135-145. Disponibil: <https://doi.org/10.21603/2308-4057-2021-1-135-145>
27. COLASSE, B., DEJEAN, F. Représentation comptable de l'entreprise et développement durable. [Online]. In: *L'Économie politique*. 2022, pp.1-10. HAL archive: hal-03904447. Disponibil: <https://hal.science/hal-03904447>
 28. Directive 2013/34/EU of European Parliament and of the Council of 26 June 2013 On the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings. Disponibil: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ>
 29. DOLGHII, Cr. Non-financial reporting in the small business sector and the benefits there of in the stakeholder decision-making process: the practice of the Republic of Moldova. In: *Journal: Space, Economy, Society*. Vol. 22(1), 2022. pp. 61-88, ISSN 2353-0987. Disponibil: <https://doi.org/10.23830/21/I/2022/6188>
 30. EDVINSSON L., MALONE M. Intellectual Capital: Realizing your Company's True Value by Finding its Hidden Brainpower, Harper Business. New York, NY, 1997. - 240 p. ISBN: 0-88730-841-4
 31. European sustainability reporting standards. Disponibil: <https://www.rjnet.nl/siteassets/duurzaamheid/esrs-juni-2023/annex-i---european-sustainability-reporting-standards.pdf>
 32. GRABAROVSKI, L., LAZARI, L., LEWANDOWSKA, H. The particularities of IFRS application in the national accounting and reporting system. In: *International scientific conference on accounting, ISCA 2023: Collection of scientific articles = Culegere de articole științifice*, 12 Edition, April 6-7, 2023. Chișinău: SEP ASEM, 2023, pp. 99-109. Disponibil: DOI: <https://doi.org/10.53486/isca2023.12>
 33. LEV, B., GU, F. The end of accounting and the path forward for investors and managers. In: *Wiley Finance Series*. 2016.-289 p. ISBN 9781119190998 (pdf)
 34. LITTLETON, A. Accounting evolution to 1900 – New York: Russel&Russel, 1966. – 374 p.
 35. MATTESSICH, R. Two Hundred Years of Accounting Research. An international survey of personalities, ideas and publications Routledge. In: Taylor & Francis Group. 2008. – 630 p. ISBN 0-203-93985-9
 36. NEDERIȚA, A, GRABAROVSKI, L. Methodological and practical aspects on accounting for foreign currency advances. In: *Journal „ECONOMICA”* nr.2(128) 2024, pp. 65-81. ISSN 1810-9136 Disponibil: <https://doi.org/10.53486/econ.2024.128.065>
 37. ULIAN, G., MIHAILĂ, S. Raportarea managerială – premise a succesului în procesul decizional. In: *Materiale Conferinței Științifice Internaționale “Paradigme moderne ale economice în dezvoltarea economiei naționale și mondiale”*. Moldova, 2-3 noiem. 2018. pp.

38. ZHYHLEI, I. The Role Social Capital in the Business transformation in a Hibrid War. In: *Monograph "Social capital and social investments in conditions of hibrid war: theory, accounting, government regulation"*: Galați: Editura Universitară «Danubius», 2020. - 236 p. ISBN 978-606-533-536-3

LISTA CELOR MAI RELEVANTE PUBLICAȚII ALE AUTOAREI LA TEMĂ

Cărți de specialitate

1.1. cărți de specialitate monoautor

1. **ГОЛОЧАЛОВА И.** Метаморфозы методологии бухгалтерского учета в XXI веке: Монография; Universitatea de Stat din Moldova - Кишинэу: Lexon-Prim, 2023. – 275 с. ISBN 978-9975-172-60-8

1.2. cărți de specialitate colective

2. **ГОЛОЧАЛОВА, И., КОЖОКАРУ, М., МАСЬКО, Л.** Проблемы представления информации о результатах ESG-поведения в отчетности компаний для реализации целей устойчивого развития: Монография. – Кишинэу: Б.и., 2023 (Print-Caro). – 193 с. (total 9,32 с.а. contributia autor 3,6 с.а.) ISBN 078-9975-165-43-3
3. **DOLGHII, CR., GOLOCHALOVA, I., TSURCANU, V.** The Financial Reporting of Micro and Small Enterprises in Moldova. In: monograph Financial Reporting of Micro and Small Enterprises (MSE) in Transition economies of Central and Eastern Europe. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. S.A. Warszawa. 2020. 326 p. ISBN 978-83-208-2426-1
4. **ГОЛОЧАЛОВА, И., ЦУРКАНУ, В.** Концепции управления капиталом и учет вознаграждений работников в контексте МСФО. В: Коллективна монографія «Проблемные аспекты та перспективи розвитку обліку, контролю, аналізу і оподаткування суб'єктів господарювання в умовах глобалізації економіки: монографія»/ДонНУЕТ, Кривой Ріг: Вид., 2017, стр. 16-38, (total 1,35 с.а. contributia autor 0,7 с.а.), ISBN 978-617-7553-39-6
5. **ГОЛОЧАЛОВА, И., ЦУРКАНУ, В.** Некоторые проблемы оценки и бухгалтерского учета человеческого капитала в инновационной экономике. В: монографія «Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу». – Житомир: ЖДТУ, Вид Євенок О.О., 2017, стр. 215-247, (total 1,80 с.а. contributia autor 0,9 с.а.), ISBN 978-617-7607-53-2 (Т.4)
6. **ЦУРКАНУ, В., ГОЛОЧАЛОВА, И.** Концептуальные основы формирования баланса организации. В: Монографія «Розвиток концепції бухгалтерського обліку на основі

інституційних підходів та бенчмаркінгу». Вінницький фінансово-економічний університет – Житомир: «Рута», 2015, стр. 89-167, (total 4,73 c.a. contributia autor 2,40 c.a.), ISBN 978-617-581-264-8

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science и Scopus

7. **GOLOCHALOVA, I., COJOCARU, M.** The matrix of indicators for recognizing the agribusinesses ecosystem assets: convergence of System of environmental-economic accounting (SEEA) and International Financial Reporting Standards (IFRS). In: *Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, Vol. 25, Iss. 1, 2025, pp. 429-444, ISSN 2285-3952 Disponibil: https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.25_1/volume_25_1_2025.pdf
8. **GOLOCHALOVA, I., COJOCARU, M.** A methodological approach to assessing the contribution of agribusiness to the value creation chain and its impact on macroeconomic indicators: the experience of the Republic of Moldova. In: *AgroLife Scientific Journal - Volume 14, Number 2*, 2025, pp. 89-102. ISSN 2285-5718; ISSN CD-ROM 2285-5726 Disponibil: <https://agrolifejournal.usamv.ro/index.php/agrolife>
9. **GOLOCHALOVA, I., COJOCARU, M.** Recognition of natural capital in financial reporting in the context of the socio-economic paradigm: practice of the Republic of Moldova and international experience. In: *Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development"*, Vol. 22, Iss. 3, 2022, pp. 269-278. ISSN 2285-3952 Disponibil: https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.22_3/volume_22_3_2022.pdf

2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC

10. **GOLOCHALOVA, I.** Convergence matrix of IFRS methodology and SEEA for the recognition of mineral resources in the context of transitioning to a sustainable accounting and reporting model: limitations and opportunities of Moldova's practice. In: *European Journal of Accounting, Finance and Business*, 2024, V. 12, No. 1, pp. 23-31, 1,1 c.a, ISSN: 2344 - 102X ISSN-L: 2344 - 102X, Indexări în baze de date: RePEC, DRJI, OAJI, ERIH PLUS Disponibil: DOI: 10.4316/EJAFB.2024.12105
11. **GOLOCHALOVA, I.** A Model for Measuring the Usefulness of Financial Reporting and the Effectiveness of Its Application. The Case of Reporting Methodology of the Republic of Moldova. In: *Annales universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia*, V. 58, N. 2 (2024) pp. 44-64, 1,6 c.a, ISSN: 0459-9586, e-ISSN: 2449-8513, Indexări în baze de date: BazEkon, BazHum, CEEOL, CEJSH, CrossRef, DOAJ, EBSCO CEEAS, ERICH PLUS, FATCAT, Google Scholar, Index Copernicus International - Journal Master List, ROAD Disponibil: DOI:10.17951/h.2024.58.2.43-64

12. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Оценка подхода измерения минеральных ресурсов в контексте перехода на социально-экономическую модель отчетности бизнеса: на примере Республики Молдова: Вестник Полоцкого Государственного Университета, серия D «Экономические и юридические науки», Сборник научных работ, Полоцк. 2024, № 2 (2024), pp. 2-9, 0,6 с.а. ISSN 2070-1632, e-ISSN 2710-1916, Indexări în baze de date: BASE, CrossReff, ULRICHSWEB, [Google Scholar](https://doi.org/10.52928/2070-1632-2024-67-2-2-9), Open Chitation Disponibil: <https://doi.org/10.52928/2070-1632-2024-67-2-2-9>
13. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Признание обязанностей SR-бизнеса на основе идентификации полномочий собственности как императива социально-экономической модели финансовой отчетности. В: Вестник Полоцкого Государственного Университета, серия D «Экономические и юридические науки», Сборник научных работ, Полоцк. № 1 (2023), с. 26-32, 0,7 с.а. ISSN 2070-1632, Indexări în baze de date: BASE, CrossReff, ULRICHSWEB, Google Scholar, Open Chitation Disponibil: DOI 10.52928/2070-1632-2023-63-1-26-32
14. **GOLOCHALOVA, I.** Assessing the usefulness of small businesses' financial reporting information: the national aspect of the Republic of Moldova. In: Space/Economy/Society. Sopotcka Akademia Nauk Stosowanych. No. 21/1/2022. pp.89-115, 1,0 с.а, ISSN: 2299-1263, e-ISSN 2353-0987, Indexări în baze de date: MOST Wiedzy, CEJSH, BazEkon, Index Copernicus, Google Scholar, Erich+, DOI: 10.23830/21/I/2022/89115
15. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Интерпретация ассоциированной собственности и ее роль в развитии концепции капитала бизнеса. Вестник Полоцкого государственного университета. Серия Д. Экономические и юридические науки, № 12 (2022), pp.9-15, 0,7 с.а, ISSN 2070-1632, e-ISSN 2710-1916, Indexări în baze de date: BASE, CrossReff, ULRICHSWEB, Google Scholar, Open Chitation Disponibil: <https://doi.org/10.52928/2070-1632-2022-62-12-9-15>
16. **GOLOCHALOVA, I.** Pension provision recognition and assessment as a type of social capital in the context of the financial reporting socio-economic paradigm: international practice and national experience. In: Public Policy and Accounting, Державний університет «Житомирська політехніка», 2020, No. 1, pp.18-29, 1,4 с.а., e-ISSN 2708-5236, Category «B». Disponibil: <https://doi.org/10.26642/ppa-2020-1-18-29>
17. **GOLOCHALOVA, I.** Analysis of the Statement of Stockholders' Equity in the Context of an Institutional Platform for Small Business Sector of the Republic of Moldova. In: Journal of Finance and Accounting. Vol. 7, No. 5, pp. 136-145, 0,9 с.а., e-ISSN: 2330-7323; ISSN: 2330-7331, Indexări în baze de date: CrossReff, WorldCat, ResearchBib. Disponibil: <https://doi.org/10.11648/j.jfa.20190705.12>

18. **GOLOCHALOVA, I., COJOCARU, M.** The algorithm for recognizing the results of ESG-behavior of business in financial reporting in the context of the imperative of its transition to the socio-economic model. In: European Journal of Accounting, Finance & Business. 11, N. 3, 2023, pp. 3-15, 1,2 c.a (contributia autor 0,60 c.a.), ISSN: 2344 - 102X ISSN-L: 2344 - 102X, Indexări în baze de date: RePEC, DRJI, OAJI, ERIH PLUS Disponibil: [DOI: 10.4316/EJAFB.2023.1131](https://doi.org/10.4316/EJAFB.2023.1131)
19. **GOLOCHALOVA, I., VAKUN, O.** Natural capital accounting in context of the socio-economic paradigm of financial reporting: conceptual and methodological aspects. In: Public Policy and Accounting, Державний університет «Житомирська політехніка», №2(2)(2020), с. 24-33. 1,2 c.a. (contributia autor 0,60 c.a.), e-ISSN 2708-5236, Category «B». Disponibil: [https://doi.org/10.26642/ppa-2020-2\(2\)-24-33](https://doi.org/10.26642/ppa-2020-2(2)-24-33)
20. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Методологические аспекты бухгалтерского учета исполнения договоров государственно-частного партнерства в контексте инновационного вектора экономики. В: Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. № 2 (76) 2019, с. 3-11, ISSN 2708-4957 Disponibil: <https://pbo.ztu.edu.ua/article/view/166988>, DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2019-1\(42\)-3-11](https://doi.org/10.26642/pbo-2019-1(42)-3-11)
21. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Концепция раскрытия информации о капитале в финансовой отчетности: ее критерии и действенность применения на базе НСБУ Республики Молдова. В: Научный Вестник Ужгородского Университета, серия «Экономика», Сборник научных работ, Выпуск 2 (52), 2018, с. 223-230, ISSN 2415-735X Indexări în baze de date: CrossRef Open Journal Systems; DOAJ; Google Scholar, Disponibil: DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2\(52\).223-230](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.2(52).223-230)
22. **ГОЛОЧАЛОВА, И., ЦУРКАНУ, В.** Бухгалтерский учет вознаграждений на основе акций в инновационной экономике. В: Научный Вестник Ужгородского Университета, серия «Экономика», Сборник научных работ, Выпуск 1 (51)(2018) – Ужгород, с. 407-415, 0,90 c.a (contributia autor 0,45 c.a.), ISSN: 2409-6857; Indexări în baze de date: CrossRef Open Journal Systems; DOAJ; Google Scholar, Disponibil: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).407-415](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).407-415)
23. **ЦУРКАНУ, В., ГОЛОЧАЛОВА, И.** Некоторые особенности бухгалтерского учета субсидий в контексте МСФО и НСБУ Республики Молдова. В: Вестник Житомирского государственного технологического университета. Серия: Экономические науки, № 2 (76). – Житомир, 2016, стр. 40-50, 0,90 c.a (contributia autor 0,45 c.a.), Категории «Б» ISSN 2664-2468; Indexări în baze de date: Index Copernicus, ResearchBib, eLIBRARY.RU; Google Scholar; DOAJ Disponibil: <https://ven.ztu.edu.ua/issue/view/4326>

24. ЦУРКАНУ, В., **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Некоторые аспекты бухгалтерского учета минеральных ресурсов в контексте МСФО. В: Научный Вестник Ужгородского Университета, серия «Экономика», выпуск 1 (45), том 2, – Ужгород, 2015, стр. 53 – 59, с.а. 1,10 с.а. (contributia autor 0,55 с.а.), Журнал зарегистрирован ВАК Украины, ISSN: 2409 – 6857; Indexări în baze de date: CrossRef (USA), Index Copernicus, ResearchBib, Google Scholar; Национальная библиотека Украины им. В.И. Вернадского, <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dccab224-8c1c-4f53-8b31-55c5d421005b/content>

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, cu indicarea categoriei:

categoria B

25. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Роль оценки как элемента методологии бухгалтерского учета в контексте социально-экономической парадигмы финансовой отчетности. In: Studia Universitatis Moldaviae. Chișinău: Editura CEP USM Seria Științe exacte și economice, categoria B. nr. 7 (137), 2020. pp. 180-186, 0,50 с.а. Disponibil: https://doi.org/10.5281/zenodo.4461464https://ojs.studiamsu.md/index.php/stiinte_exacte_si_economice/article/view/5036/6986
26. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Императивы системы качественных характеристик финансовой отчетности: международный опыт и национальная практика. In: Studia Universitatis Moldaviae. Chișinău: Editura CEP USM 2019. Seria Științe exacte și economice, categoria B, 2019. nr. 7 (127), pp. 164-169, 0,50 с.а. Disponibil: https://ojs.studiamsu.md/index.php/stiinte_exacte_si_economice/article/view/4984

3. Articole în culegeri științifice

3.1. internaționale

27. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Концептуальная оценка оптимизации Отчета об изменениях капитала в контексте достижения целей устойчивого развития: на примере системы финансовой отчетности Республики Молдова. В: Седьмой международный экономический симпозиум – 2023. Материалы международных конференций 20-23 апреля 2023 г. с. 911-917. 0,50 с.а. СПб: Изд-во Скифия-принт, 2023. – 1707 с. ISBN 978-5-00197-111-5 Disponibil: https://pureportal.spbu.ru/files/115636275/Symposium_2023_compressed.pdf

3.2. naționale

28. **GOLOCHALOVA, I.** Оценка периметра информативности отчета об изменениях капитала и его оптимизация: от концепции финансового капитала к концепции ассоциированного капитала. In: Culegere de teze: Simpozion Științifico-Practic

Internațional „Achiziții Publice Durabile: provocări și oportunități”, USM, ISBN 978-9975-159-91-3, 20 – 21 mai, 2022, p. 65-71 Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7388808>

29. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Концепция государственно-частного партнерства в системе социально-экономического учета и отчетности: эволюция и перспективы применения. In: Culegere de teze: Simpozion Științifico-Practic Internațional „Achiziții Publice Durabile: provocări și oportunități”, CEP USM, 1-2 oct, 2021, pp. 47-53. ISBN 978-9975-159-91-3
30. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Институциональные аспекты исполнения проектов государственно-частного партнерства инновационной деятельности в контексте социально-экономического учета и финансовой отчетности. In: Conferință Științifică Internațională Paradigme Moderne În Dezvoltarea Economiei Naționale Și Mondiale, Chisinau, Republica Moldova, CEP USM, 2021, pp. 158-163. ISBN 978-9975-158-88-6
31. **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Некоторые проблемы представления полезной информации в контексте перехода на социально-экономическую парадигму финансовой отчетности: Национальный аспект. In: Culegere de teze: Simpozion științifico-practic cu participare Internațională “Reconsiderarea rolului profesiei contabile. Acționăm Astăzi pentru provocările generate de viitor”, 31 martie 2022, pp. 18-23. ISBN 978-9975-159-78-4 Disponibil: DOI: 10.5281/zenodo.6786240

4. Teze în culegeri științifice

32. **GOLOCHALOVA, I., COJOCARU, M.** The Balanced Scorecard (BSC) model based on the System of Environmental-Economic Accounting (SEEA) for the strategic management of sustainable development in agribusiness. In: The 29-th International Exhibition of Invents INVENTICA 2025, 25-27 iunie 2025, Iași Romania, p. 155, ISSN 1844-7880
33. **GOLOCHALOVA, I.** The Model for assessing the usefulness of financial reporting information and its application for sustainable business development. In: Salon International de Inventii si Inovatii „Traian Vuia”, 15-17 iunie 2023, Timisoara, Romania, p. 125, ISBN 978-606-785-273-8
34. **GOLOCHALOVA, I.** Model of the statement of changes in equity and its effectiveness in the context of achieving business sustainability. In: XXVII-th International Exhibition of Invents INVENTICA 2023, Edition XVII, 21-23 June 2023, Iași Romania, p. 191, ISSN 1844-7880

5. Brevete de invenție și alte obiecte de proprietate intelectuală (OPI)

5.1. eliberate de Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală

35. **GOLOCHALOVA, I., COJOCARU, M.** OȘ 7556 din 16.06.2023 The algorithm for recognizing the results of ESG-behavior of business in financial reporting in the context of the imperative of its transition to the socio-economic model.

36. **GOLOCIALOVA, I.** Seria OȘ 7727 din 14.12.2023. Algorithm for identifying the concept of qualitative characteristics of financial reporting in the context of the imperative of measuring its usefulness for decision-making.
37. **GOLOCIALOVA, I., COJOCARU, M.** Seria OȘ 8026 din 07.10.2024. The matrix of indicators for recognizing the agribusiness' ecosystem assets: convergence of SESA and IFRS.
38. **GOLOCIALOVA, I.** Seria OȘ 8281 din 19.08.2025 Модель Отчета об устойчивом развитии: концептуализация и адаптация к европейским стандартам (ESRS).
39. **GOLOCIALOVA, I.** Seria OȘ 8323 din 03.11.2025 Методология учета вознаграждений работников за труд в нематериальном измерении: мультикапитальный подход инновационной парадигмы учета.

6. Lucrări științifico-metodice și didactice

6.1. Note de curs/Suporturi de curs

7. ЦУРКАНУ, В, **ГОЛОЧАЛОВА, И.** Составление финансовой отчетности в соответствии с международными стандартами: Учебно-практическое пособие (на сквозном примере), Кишинэу: АСАР, 2014, 480 с., ISBN 978-9975-53-282-2 32,50 с.а. (contribuția autorului 22,35 с.а.)

АННОТАЦИЯ

Голочалова Ирина «МЕТОДОЛОГИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА И ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОЙ ПАРАДИГМЫ РАЗВИТИЯ».

Диссертация на звание доктора хабилитат экономических наук, Кишинев, 2026 г.

Структура работы: введение, 5 глав, общие выводы и практические рекомендации, библиография из 347 наименований, 33 приложения, 322 страницы основного текста, 39 таблиц, 29 рисунков, 15 формул. Полученные результаты опубликованы в 113 научных работах.

Ключевые слова: методология учета и отчетности, инновационная парадигма учета, полезность информации, мультикапитальный учет, дуалистический подход, социальная ответственность бизнеса, ESG-показатели, отчетность об устойчивом развитии.

Цель исследования: разработка методологических подходов учета объектов наблюдения в экономике знаний и методических подходов модернизации финансовой отчетности и отчетности устойчивого развития на базе инновационной парадигмы учета.

Задачи исследования: анализ становления и трансформации методологии бухгалтерского учета и финансовой отчетности в контексте эволюции технологических укладов и перехода науки на постнеклассический этап развития; идентификация вызовов и перспективных направлений развития методологии бухгалтерского учета в XXI веке; разработка методологических подходов и актуальных тенденций учета новых объектов наблюдения на базе мультикапитального учета в рамках инновационной парадигмы; разработка модели перехода от монистического к дуалистическому подходу содержания отчетности; разработка методологического подхода к раскрытию информации об устойчивом развитии.

Новое направление исследования, развитое в рамках диссертационной работы: трансформация действующей методологии учета и отчетности на основе сформулированной инновационной парадигмы учета как симбиоза диаграфической парадигмы с расширенным понятием капитала и парадигмы информационной экономики.

Научная новизна и оригинальность: предложены перспективные направления трансформации методологии учета и отчетности – дуалистический подход к содержанию отчетности и концепция мультикапитального учета, отражающие социально-экономическое содержание хозяйственных процессов в экономике знаний и ориентированные на использование инструментов информационной парадигмы для формирования полезной информации в отчетности бизнеса.

Принципиально новые результаты для науки и практики: разработана новая методика измерения уровня полезности информации, сформулирован 3-х этапный алгоритм методики отражения в финансовой отчетности результатов ESG-поведения бизнеса, разработан методологический подход отражения в учете специфических операций на базе мультикапитального учета, разработана матрица конвергенции методологии МСФО и концепции SEEA, использована оригинальная методика представления информации об устойчивом развитии согласно ESG-повестке.

Теоретическая значимость работы заключается в формулировании инновационной парадигмы учета и разработке перспективных компонентов методологии учета и отчетности для ее соответствия постнеклассической науке и запросам на информацию в целях принятия решений в экономике знаний.

Практическая значимость: предложен мультикапитальный учет для социально-экономически ориентированных событий бизнеса в экономике знаний, разработаны дуалистический подход к содержанию финансовой отчетности и методологический подход представления информации об устойчивом развитии согласно ESG-повестке. Рекомендации способствуют переходу методологии учета и отчетности на новый качественный уровень.

Внедрение научных результатов: на основе достигнутых результатов были получены 5 авторских свидетельства о защите авторского права и 11 актов о внедрении на предприятиях и организациях Республики Молдова, в частности, Государственного университета Молдовы и АСАР.

ADNOTARE

Golocialova Irina, "METODOLOGIA CONTABILITĂȚII ȘI RAPORTĂRII FINANCIARE ÎN CONTEXTUL PARADIGMEI INOVAȚIONALE A DEZVOLTĂRII"

Teza pentru titlul de doctor habilitat în științe economice, Chisinau, 2026

Structura tezei: introducere, 5 capitole, concluzii generale și recomandări practice, bibliografie cu 347 titluri, 33 anexe, 322 pagini de text principal, 39 tabele, 29 figuri, 15 formule. Rezultatele obținute sunt publicate în 113 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: metodologia contabilității și raportării, paradigma inovatoare a contabilității, utilitatea informațiilor, contabilitatea multi-capital, abordarea dualistă, responsabilitatea socială a afacerilor, ESG-indicatori, raportarea privind dezvoltarea durabilă.

Scopul cercetării: elaborarea unor abordări metodologice pentru contabilitatea obiectelor de observație în economia cunoașterii și a unor abordări metodice pentru modernizarea raportării financiare și a raportării privind dezvoltarea durabilă pe baza paradigmei inovatoare a contabilității.

Obiectivele cercetării: analiza constituirii și transformării metodologiei contabilității și raportării financiare în contextul evoluției modelelor tehnologice și tranziției științei la etapa post-clasică de dezvoltare; identificarea provocărilor și direcțiilor promițătoare de dezvoltare a metodologiei contabilității în secolul XXI; elaborarea de abordări metodologice și tendințe actuale de contabilitate a noilor obiecte de observație pe baza contabilității multi-capital în cadrul paradigmei inovatoare de contabilitate; elaborarea unui model de tranziție de la abordarea monistă la abordarea dualistă a conținutului raportării; elaborarea unei abordări metodologice pentru dezvoltarea informațiilor privind sustenabilitatea.

Noua direcție a cercetării, dezvoltată în cadrul tezei de doctorat: transformarea metodologiei actuale a contabilității și raportării pe baza paradigmei inovatoare a contabilității, formulată ca o simbioză între paradigma diagrfică cu un concept extins al capitalului și paradigma economiei informaționale.

Noutatea științifică și originalitatea: sunt propuse direcții perspective de transformare a metodologiei de contabilitate și raportare – abordarea dualistă a conținutului raportării și a conceptul de contabilitate multi-capital, care reflectă conținutul socio-economic al business-proceselor în economia cunoașterii și sunt orientate către utilizarea instrumentelor paradigmei informaționale pentru determinarea informațiilor utile în raportarea businessului.

Rezultate fundamentale noi pentru știință și practică: elaborarea metodicii noi de măsurare a nivelului de utilitate a informațiilor, formularea unui algoritm în trei etape al metodicii de reflectare în raportarea financiară a rezultatelor comportamentului ESG al businessului; elaborarea abordării metodologice pentru reflectarea în contabilitate a operațiunilor specifice pe baza contabilității multi-capital, elaborarea unei matrice de convergență a metodologiei IFRS și a conceptului SEEA, utilizarea metodicii originale de prezentare a informațiilor privind dezvoltarea durabilă în conformitate cu agenda ESG.

Semnificația teoretică a lucrării constă în formularea unei paradigme inovatoare a contabilității și în elaborarea unor componente prospective ale metodologiei contabilității și raportării pentru conformarea acesteia științei post-non-clasice și cerințelor de informare în scopul luării deciziilor în economia cunoașterii.

Valoarea aplicativă: s-a propus contabilitatea multicapitală pentru evenimentele socio-economice orientate către afaceri în economia cunoașterii, s-a elaborat o abordare dualistă a conținutului raportării financiare și o abordare metodologică a prezentării informațiilor privind dezvoltarea durabilă în conformitate cu agenda ESG. Recomandările contribuie la trecerea metodologiei de contabilitate și raportare la un nou nivel calitativ.

Implementarea rezultatelor științifice: pe baza rezultatelor științifice realizate, au fost obținute 5 certificate de protecție a drepturilor de autor și 11 acte de implementare la întreprinderile și organizațiile din Republica Moldova, respectiv la Universitatea de Stat din Moldova și ACAP.

ANNOTATION

Golochalova Irina, "METHODOLOGY OF ACCOUNTING AND FINANCIAL REPORTING IN THE CONTEXT OF THE INNOVATIVE DEVELOPMENT PARADIGM"

Dissertation for the degree of Doctor Habilitat in Economic Sciences, Chişinău, 2026

Structure of the work: Introduction, 5 chapters, general conclusions and practical recommendations, bibliography of 347 titles, 33 appendices, 322 pages of main text, 39 tables, 29 figures, 15 formulas. The results obtained have been published in 113 scientific papers.

Keywords: accounting and reporting methodology, innovative accounting paradigm, information usefulness, multi-capital accounting, dualistic approach, corporate social responsibility, ESG indicators, sustainability reporting.

Purpose of the research: To develop methodological approaches for accounting for observation objects in the knowledge economy and methodological approaches for modernizing financial reporting and sustainable development reporting based on the established innovative accounting paradigm.

Research objectives: analysis of the formation and transformation of accounting and financial reporting methodology in the context of the evolution of technological structures and the transition of science to the post-classical stage of development; identification of challenges and promising areas for the development of accounting methodology in the 21st century; development of methodological approaches and current trends in accounting for new objects of observation based on multi-capital accounting within the framework of an innovative accounting paradigm; development of a model for the transition from a monistic to a dualistic approach to reporting; development of a methodological approach to disclosure of information on sustainable development.

A new area of research developed in this thesis is the transformation of the existing accounting and reporting methodology based on the formulated innovative accounting paradigm as a symbiosis of the diaographic paradigm with an extended concept of capital and the information economy paradigm.

Scientific Novelty and Originality: Promising directions for transforming accounting and reporting methodology have been proposed: a dualistic approach to reporting content and the concept of multi-capital accounting, which reflect the socio-economic nature of economic processes in the knowledge economy and are focus on the use of information paradigm tools to generate useful information for business reporting.

Fundamentally new results for science and practice: A new methodology for measuring the usefulness of information has been developed, and a three-stage algorithm has been formulated for reflecting the results of ESG business behavior in financial statements. A methodological approach has been developed for reflecting specific transactions in accounting based on multi-capital accounting, a convergence matrix for IFRS methodology and the SEEA concept has been developed, and an original methodology for presenting information on sustainable development in accordance with the ESG agenda has been used.

Theoretical significance of the work lies in the formulation of an innovative accounting paradigm and the development of forward-looking components of accounting and reporting methodology to ensure its compliance with post-non-classical science and information demands for the purpose of decision-making in the knowledge economy.

Practical significance: A multi-capital accounting system has been proposed for business events with a socio-economic orientation in the knowledge economy, and a dualistic approach to the content of financial statements, as well as a methodological approach to presenting information on sustainable development in accordance with the ESG agenda, have been developed. These recommendations contribute to the transition of accounting and reporting methodology to a qualitatively new level.

Implementation of scientific results: based on the achieved results, five copyright certificates and eleven acts of implementation were obtained at enterprises and organizations of the Republic of Moldova, in particular at Moldova State University and ACAP.

GOLOCIALOVA IRINA

**METODOLOGIA CONTABILITĂȚII ȘI RAPORTĂRII FINANCIARE ÎN
CONTEXTUL PARADIGMEI
INOVAȚIONALE A DEZVOLTĂRII**

522.02 CONTABILITATE; AUDIT; ANALIZĂ ECONOMICĂ

Rezumatul tezei de doctor habilitat în științe economice

Aprobat spre tipar: 17.02.2026
Hârtie offset. Digital
Coli de tipar: 4.3

Formatul hârtiei 70×100/1.16
Tiraj: 30 ex.
Comanda nr. 10/26
